

Харківський гуманітарний університет
«Народна українська академія»
Факультет «Бізнес-управління»
Кафедра економіки та права

**Кваліфікаційна робота
магістра**

на тему **«ОБҐРУНТУВАННЯ ЗАХОДІВ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ
ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА
(НА ПРИКЛАДІ ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ»))»**

Виконав студент 2 курсу, групи БУ-61
другого (магістерського) рівня освіти
спеціальності 051 – Економіка
освітньої програми – «Економіко-правове
забезпечення бізнесу»
Воробйов Антон Олегович

Керівник: канд. екон. наук, доц.

Іванова О. А.

Рецензент: Данько Н. І., канд. екон. наук, доц.

Харків – 2021

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна робота: 94 с., 36 табл., 6 рис., 3 додатки, 75 джерел.

Об'єкт дослідження – процес обґрунтування шляхів підвищення прибутку підприємства в сучасних умовах господарювання.

Мета роботи полягає у дослідженні теоретичних аспектів управління прибутком підприємства, розробці заходів щодо його підвищення.

Методи дослідження – аналіз, синтез, систематизація, узагальнення.

Наукова новизна дослідження: на підставі аналізу системи управління прибутком підприємства ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» запропоновано заходи щодо підвищення прибутку та ефективності діяльності цього підприємства.

Розкрито зміст поняття «прибуток», види прибутку; досліджено теоретичні основи управління прибутком сучасного підприємства, виділено функції прибутку та принципи його розподілу, шляхи підвищення; розкрито особливості нормативно-правового регулювання діяльності підприємства, який має статус товариства з обмеженою відповідальністю; проведено аналіз фінансово-економічних показників та ефективності управління прибутком на підприємстві; виявлено резерви підвищення прибутку підприємства; розроблено заходи щодо підвищення ефективності управління прибутком підприємства.

Галузь застосування результатів дослідження – фінансова діяльність підприємства сфери послуг із збирання та вивезення твердих побутових та інших видів відходів.

ПРИБУТОК, ШЛЯХИ, ЗАХОДИ, ВИТРАТИ, ОЦІНКА, ЕФЕКТИВНІСТЬ, УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА, ОПТИМІЗАЦІЯ, ТРАНСПОРТУВАННЯ ТВЕРДИХ ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ.

EPSTREKT

Qualification work: 94 p., 36 tables, 6 pic., 3 appendices, 75 sources.

The object of the research is the process of substantiating ways to increase the profit of an enterprise in modern economic conditions.

The purpose of the research is to study the theoretical aspects of enterprise profit management, the development of measures to increase it.

Research methods - analysis, synthesis, systematization, generalization.

Scientific novelty of the research: based on the analysis of the profit management system of the enterprise LLC MEGATRANS INVEST, was proposed the measures to increase the profit and efficiency of this enterprise.

The content of the concept of “profit”, types of profit are disclosed; the theoretical foundations of profit management of a modern enterprise are investigated, the functions of profit and the principles of its distribution, ways of increasing are teased out; the features of the legal regulation of the enterprise, which has the status of a limited liability company are disclosed; the analysis of financial and economic indicators and the effectiveness of profit management at the enterprise was performed; reserves for increasing profits are found out; measures have been developed to improve the efficiency of enterprise profit management.

The branch of application of the research results is the financial activity of a service sector enterprise for the collection and removal of solid household and other types of waste.

PROFITS, WAYS, MEASURES, EXPENSES, EVALUATION,
EFFICIENCY, PROFIT MANAGEMENT OF THE ENTERPRISE,
OPTIMIZATION, TRANSPORTATION OF SOLID WASTE.

АНОТАЦИЯ

Квалификационная работа: 94 с., 36 табл., 6 рис., 3 приложения, 75 источников.

Объект исследования – процесс обоснования путей повышения прибыли предприятия в современных условиях хозяйствования.

Цель работы состоит в исследовании теоретических аспектов управления прибылью предприятия, разработке мероприятий по ее повышению.

Методы исследования - анализ, синтез, систематизация, обобщение.

Научная новизна исследования: на основании анализа системы управления прибылью предприятия ООО «МЕГАТРАНС ИНВЕСТ» предложены меры по повышению прибыли и эффективности деятельности данного предприятия.

Раскрыто содержание понятия «прибыль», виды прибыли; исследованы теоретические основы управления прибылью современного предприятия, выделены функции прибыли и принципы ее распределения, пути повышения; раскрыты особенности нормативно-правового регулирования деятельности предприятия, который имеет статус общества с ограниченной ответственностью; проведен анализ финансово-экономических показателей и эффективности управления прибылью на предприятии; выявлены резервы повышения прибыли; разработаны мероприятия по повышению эффективности управления прибылью предприятия.

Область применения результатов исследования - финансовая деятельность предприятия сферы услуг по сбору и вывозу твердых бытовых и других видов отходов.

ПРИБЫЛЬ, ПУТИ, МЕРОПРИЯТИЯ, РАСХОДЫ, ОЦЕНКА, ЭФФЕКТИВНОСТЬ, УПРАВЛЕНИЕ ПРИБЫЛЬЮ ПРЕДПРИЯТИЯ, ОПТИМИЗАЦИЯ, ТРАНСПОРТИРОВКА ТВЕРДЫХ БЫТОВЫХ ОТХОДОВ.

ЗМІСТ

Вступ.....	8
1. Теоретичні основи управління прибутком підприємства.....	10
1.1. Прибуток як міра ефективності роботи підприємства	10
1.2. Функції прибутку підприємства в ринкових умовах господарювання.....	13
1.3. Чинники зростання прибутку й рентабельності роботи підприємства.....	17
1.4. Правовий статус товариства з обмеженою відповідальністю.....	22
2. Аналіз фінансово-економічного стану та ефективності управління прибутком підприємства.....	32
2.1. Загальна характеристика підприємства та його майнового стану	32
2.2. Динаміка основних фінансово-економічних показників підприємства	37
2.3. Оцінка інвестиційної привабливості та фінансово-економічної стійкості підприємства	45
3. Розробка рекомендацій щодо підвищення прибутку підприємства.....	60
3.1. Вибір напрямків підвищення прибутку підприємства.....	60
3.2. Обґрунтування та розробка заходів щодо реціклінгу твердих побутових відходів	67
3.3. Економічна ефективність запропонованих заходів	74
Висновки.....	83
Список літературних джерел.....	87
Додатки.....	95

ВСТУП

В умовах інтегрування економіки України у світову відбувається трансформація фінансових відносин мікрорівня. Оскільки характерною рисою сьогодення стала велика кількість збиткових підприємств, зростає потреба у дослідженні причинно-наслідкових зв'язків, пов'язаних із процесом формування прибутку підприємства та ефективністю його використання. Прибуток підприємства є джерелом власних фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення фінансово-господарської діяльності. Їх нестача спричиняє виникнення боргів, що у кінцевому підсумку може призвести до фінансової кризи та банкрутства. Зростання прибутку значною мірою визначає темпи економічного розвитку країни, окремих регіонів, збільшення суспільного багатства і підвищення життєвого рівня населення. Чинниками, що впливають на фінансові результати у різних галузях економіки, можуть бути: діючий порядок формування та використання прибутку підприємств, зміни обсягів виробництва в галузі, ефективність фінансового менеджменту підприємств, тощо. Процеси глобалізації в умовах розвитку ринкових відносин ефективність фінансово-господарської діяльності підприємств пов'язана з раціональним формуванням та розподілом фінансових ресурсів з метою досягнення високих фінансових результатів. Враховуючи різні аспекти планування діяльності підприємства, найважливішим є процес управління прибутком, як процес дослідження і прийняття управлінських рішень за усіма основними аспектами його формування, розподілу і використання.

Прибуток є спонукальним мотивом і джерелом діяльності, який приводить в рух всі виробничі фактори – капітал, працю, природні ресурси, підприємницькі здібності – для створення продукту, його наступної реалізації і отримання прибутку.

Актуальність теми полягає також в тому, що головною задачею кожного підприємця є опанування ефективними економічними методами, за допомогою яких можна отримати найбільший прибуток. Тобто дослідження питань

підвищення прибутковості підприємств стає дуже нагальним, що зумовлює доцільність розгляду цього питання.

Прибуток – найпростіша і одночасно найбільш складна категорія ринкової економіки. Він є основною і головною рушійною силою економіки ринкового типу, основним мотивом діяльності підприємств в цій економіці.

З метою всебічного вивчення об'єкта та предмета були використанні такі методи: збору та узагальнення інформації, групування, аналізу, систематизація.

Об'єкт дослідження – процес обґрунтування шляхів підвищення прибутку підприємства в сучасних умовах господарювання.

Предмет дослідження – заходи підвищення прибутку підприємства.

Мета роботи полягає у дослідженні теоретичних аспектів управління прибутком підприємства, розробці заходів щодо його підвищення.

Галузь застосування результатів дослідження – фінансова діяльність підприємства сфери послуг із збирання та вивезення твердих побутових та інших видів відходів.

Для реалізації мети роботи необхідно виконати ряд завдань, а саме: розкрито зміст поняття «прибуток»; розглянути його види та функції, теоретичні основи управління прибутком сучасного підприємства; дослідити шляхи підвищення прибутку в сучасних умовах господарювання; розкрити особливості нормативно-правового регулювання діяльності підприємства, який має статус товариства з обмеженою відповідальністю; на прикладі ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» провести аналіз фінансово-економічних показників та ефективності управління прибутком; запропонувати шляхи підвищення прибутку та розробити заходи щодо підвищення ефективності управління прибутком підприємства.

Наукова новизна дослідження: на підставі аналізу системи управління прибутком підприємства ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» запропоновано заходи щодо підвищення прибутку та ефективності діяльності цього підприємства.

1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Прибуток як міра ефективності роботи підприємства

Прибуток є основним показником ефективності діяльності підприємства, джерелом фінансування виробничих і соціальних видатків, додаткової винагороди працівників. Розмір прибутку характеризує фінансові результати роботи підприємства й визначає його фінансове становище. Прибуток як економічна категорія відображає чистий дохід, створений у сфері матеріального виробництва в процесі підприємницької діяльності. Проблема економічного змісту, функцій і значення прибутку знаходиться вже тривалий час в полі зору багатьох економістів. У розробку концепції прибутку істотний внесок внесли економісти-теоретики [18].

На рівні підприємства в умовах товарно-грошових відносин чистий дохід приймає форму прибутку. Прибуток – це сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ним видатки [20].

Категорія прибутку містить в собі безліч парадоксів і протиріч, більшість з яких породжене методологією бухгалтерського обліку. З одного боку, з економічної точки зору, прибуток являє собою різницю між грошовими надходженнями і грошовими виплатами. З іншого боку, з точки зору господарської, прибуток - це різниця між майновим станом підприємства на кінець і початок звітного періоду [16]. Прибуток, який обчислено в бухгалтерському обліку не може відображати дійсного результату господарської діяльності підприємства, тому слід розмежовувати такі два поняття як «бухгалтерський прибуток» та «економічний прибуток» [31]. Перший буде результатом реалізації товарів і послуг, в той час як другий - результатом використання капіталу.

Стандарти бухгалтерського обліку визначають доходи як збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів, які приводять до росту власного капіталу, а видатки – як зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів, які приводять до зменшення власного капіталу [18].

Основними чинниками, які впливають на величину виторгу від реалізації продукції, є [24]:

- обсяг виробництва продукції;
- асортимент продукції;
- якість продукції, що випускається;
- ритмічність роботи підприємства й ін.

На ринку товарів підприємства виступають як відносно відособлені товаровиробники. Установивши ціну на продукцію, вони реалізують її споживачеві, одержуючи при цьому грошовий виторг, що не означає одержання прибутку. Таким чином, дохід ще не характеризує ефективність виробничо-господарської діяльності підприємства. Для виявлення фінансового результату необхідно зіставити виторг із витратами на виробництво й реалізацію, які приймають форму собівартості продукції [26]. Коли виторг перевищує собівартість, фінансовий результат свідчить про одержання прибутку.

Прибуток являє собою головну мету діяльності підприємства і найважливішим показником, що відображає результати його діяльності. Наявність прибутку свідчить про перевищення надходжень коштів за певний період часу над сумарними витратами. Прибуток – це частина чистого доходу (виторгу), що залишається у підприємства після відшкодування всіх витрат, які пов'язані з виробництвом, реалізацією продукції й інших видів діяльності. Відповідно до визначення прибутку, зіставлення доходів, отриманих по будь-якому виді діяльності, з видатками по цьому ж виду діяльності дозволяє визначити відповідний прибуток [34].

Таким чином, прибуток підприємства характеризується різноманіттям термінів, які в цей час використовуються в розрізі різних класифікаційних ознак, покладених в основу розподілу прибутку на різні її види (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Класифікація прибутку підприємства [61]

Ознаки класифікації прибутку підприємства	Види прибутку по відповідних ознаках класифікації
1. Характер відбиття в обліку	Бухгалтерський прибуток Економічний прибуток
2. Характер діяльності підприємства	Прибуток від звичайної діяльності Прибуток від надзвичайних подій
3. Основні види господарських операцій підприємства	Прибуток від реалізації продукції Прибуток від позареалізаційних операцій
4. Основні види діяльності підприємства	Прибуток від операційної діяльності Прибуток від інвестиційної діяльності Прибуток від фінансової діяльності
5. Характер оподатковування	Оподатковуваний прибуток Прибуток, що не підлягає оподатковуванню
6. Склад формуючих елементів	Маржинальний прибуток Валовий прибуток Чистий прибуток
7. Характер інфляційного очищення	Прибуток номінальний Прибуток реальний
8. Достатність рівня формування	Низький прибуток Нормальний прибуток Високий прибуток
9. Розглянутий період	Прибуток попереднього періоду

формування	Прибуток звітного періоду Прибуток планового періоду (планований прибуток)
10. Характер використання	Капіталізований прибуток Спожитий прибуток
11. Ступінь використання	Нерозподілений прибуток Розподілений прибуток
12. Значення підсумкового результату господарювання	Позитивний прибуток (прибуток у звичайному його розумінні) Негативний прибуток (збиток)

Методи визначення прибутку, встановлення чинників його росту актуальні з ряду причин. По-перше, із введенням нових стандартів бухгалтерського обліку, змінилося визначення видів діяльності, а, відповідно, і термінологія, що встановлює назву й види прибутку. По-друге, встановлення джерел і чинників зростання прибутку важливо для ефективної роботи підприємства, оскільки прибуток може бути використаний на збільшення статутного фонду, науково-технічний і соціальний розвиток підприємства, на матеріальне заохочення його колективу, на виплату дивідендів акціонерам, поповнення оборотних коштів і формування резервного фонду.

1.2. Функції прибутку підприємства в ринкових умовах господарювання

На сучасному етапі економічного розвитку України в умовах реальної самостійності суб'єктів господарювання все більшого значення набуває реалізація принципів самоокупності та самофінансування. Основним фактором реалізації зазначених принципів є формування достатнього розміру фінансових результатів, які одночасно завершують цикл діяльності підприємства та

виступають необхідною умовою наступного циклу. Прибуток є найважливішим критерієм успішної роботи підприємства, який характеризує остаточний результат усіх видів діяльності і є формою приросту активів його власників [55].

Значення прибутку проявляється в тому, що у його величині безпосередньо віддзеркалюються всі аспекти діяльності господарюючого суб'єкта: технологія і організація виробництва, система внутрішнього та зовнішнього управління, особливості діяльності, які визначають якість та обсяг виготовленого продукту, рівень собівартості та ціноутворення, стан продуктивності праці тощо. Також, провідна роль прибутку полягає в тому, що він забезпечує зміцнення бюджету держави, сприяє інвестиційній привабливості, діловій активності підприємств у будь-якій сфері економічної діяльності. Сукупність цих факторів перетворюють прибуток на основну рушійну силу ринкового механізму господарювання та основне джерело економічного і соціального розвитку підприємства та держави в цілому.

Посилення ролі прибутку обумовлено також діючою системою його розподілу, відповідно до якої підвищується зацікавленість власників у збільшенні не тільки загальної суми прибутку, але й особливо тієї його частини, що залишається в розпорядженні підприємства й використовується як головне джерело засобів, що направляють на виробничий і соціальний розвиток, а також на матеріальне заохочення працівників відповідно до якості затраченої праці [33].

У збільшенні фінансових результатів підприємства відбиваються інтереси найманих працівників, які зацікавлені у збільшенні своїх доходів у вигляді заробітної плати та участі у прибутках. У зростанні прибутковості діяльності суб'єктів господарювання також зацікавлена держава, адже за рахунок відрахувань від прибутку в бюджет формується основна частина фінансових ресурсів держави, регіональних і місцевих органів влади. Відповідно, від збільшення обсягів сплачених податків до бюджетів значною мірою залежать темпи економічного та інвестиційно-інноваційного розвитку країни, окремих

регіонів, збільшення суспільного багатства й в остаточному підсумку підвищення життєвого рівня населення.

Отже, за умов ринкової економіки отримання максимально можливої суми прибутку є метою будь-якого виробництва. Таке бажання максимізації прибутку визначається його роллю в системі економічних відносин [36]:

- прибуток є основною метою підприємницької діяльності і мірилом її ефективності;
- прибуток є основним джерелом формування фінансових ресурсів підприємства, що забезпечують його розвиток;
- прибуток є носієм захисної функції підприємства від загрози банкрутства та головною передумовою зростання ринкової вартості господарюючого суб'єкта;
- прибуток є джерелом зростання доходів працівників підприємства; прибуток є необхідною умовою при виході підприємства на міжнародний ринок;
- прибуток є фундаментом економічного розвитку країни, джерелом задоволення соціальних потреб у зв'язку з тим, що саме отримання прибутку забезпечує надходження до бюджету податків і платежів;
- прибуток є важливим джерелом задоволення окремих потреб суспільства.

Важливість прибутку як внутрішнього джерела фінансування для розвитку суб'єктів господарювання вимагає від управлінського персоналу здійснення ефективного управління його формуванням та розподілом. Для побудови ефективної системи управління необхідним є [37]:

- 1) чітке визначення завдань управління прибутком, що ґрунтуються на функціях прибутку та функціях управління;

2) налагодження інформаційного забезпечення системи управління, що передбачає побудову інформаційної системи, яка б забезпечувала управлінський персонал достовірною та оперативною аналітичною інформацією про об'єкт управління;

3) створення дієвої системи контролю за виконанням управлінських рішень.

В основі побудови системи управління, яка б відповідала вище наведеним критеріям лежить ідентифікація функцій прибутку в ринковій економіці та господарському житті підприємства, що характеризують його роль, значення та можливості використання. Дослідження підходів науковців до функцій прибутку, дозволяє зробити висновок, що домінуючою є позиція, що прибуток виконує оціночну (облікову), стимулюючу, розподільчу та соціальну функції. Так, Л.В. Вороніна, притримується думки, що прибуток виконує три функції, а саме: відтворювальну, стимулюючу та узагальнюючу, як оціночного показника діяльності підприємства [28, с. 203]. О.Р. Кривицькою доведено доцільність уточнення функцій прибутку, де поряд з оціночною функцією і функцією економічного стимулювання виокремлено функцію економічної цінності, оскільки прибуток відображає економічні відносини, завдяки яким потреби й інтереси людини або групи людей переносяться на речі, предмети, інтелектуальні надбання та мають вартісну оцінку [53, с. 5]. Узагальнюючи усе, можливо відмітити, що прибуток виконує оціночну, стимулюючу, розподільчу та соціальну функції [59].

Сутність оціночної функції полягає в тому, що прибуток є основним показником та критерієм ефективності діяльності суб'єктів господарювання [70]. Одним із основних факторів належного виконання прибутком цієї функції є: формування повної та достовірної інформації про здійсненні у звітному періоді операції; встановлення в ході здійснення контрольних дій законності та доцільності операцій з формування прибутку, раціональності використання майна власників.

Стимулююча функція ґрунтується на тому, що прибуток як результат діяльності, слугує стимулом для управлінського персоналу та працівників підприємства здійснювати свою діяльність з найвищою ефективністю, що дозволить забезпечити стабільне отримання винагороди за вкладену працю та (або) прийняти участь у розподілі отриманого прибутку. Реалізація стимулюючої функції передбачає вибір та затвердження таких напрямів розподілу прибутку, які б забезпечували можливість створення та подальшого використання фонду споживання за напрямом матеріальне стимулювання працюючих в оптимальній пропорції з фондом накопичення [41]. Розподільча (бюджетоутворююча) функція реалізується шляхом використання прибутку в якості джерела формування дохідної частини бюджетів усіх рівнів починаючи з державного бюджету, через розподіл прибутку у вигляді податку на прибуток, закінчуючи бюджетом окремого структурного підрозділу підприємства. Для реалізації цієї функції обліковий персонал суб'єкта господарювання покликаний забезпечити належний облік за напрямками використання прибутку та контроль за фактичним використанням прибутку. Розглядаючи функції прибутку з позиції їх реалізації для досягнення економічного розвитку суб'єктів господарювання, доцільним є виділення соціальної функції, яка передбачає виконання підприємством програм соціального захисту працюючих та суспільства в цілому. Основне завдання управління прибутком в рамках виконання соціальної функції полягає в гармонізації інтересів власників, держави, найманого персоналу та населення в цілому щодо розподілу прибутку та визначення пріоритетних напрямів його використання [18].

Отже, налагодження на підприємстві системи управління прибутком, яка спрямована на реалізацію оціночної, розподільчої та стимулюючої функції прибутку дозволить забезпечити економічний розвиток підприємства в частині зростання продуктивності праці та економічного зростання кожного суб'єкта господарювання шляхом підвищення ефективності та відповідальності кожного працюючого та окремого структурного підрозділу за результати діяльності. Виконання прибутком соціальної функції виступає запорукою добробуту не

лише власників, працівників, суспільства, а й соціальної відповідальності бізнесу в цілому.

1.3. Чинники зростання прибутку й рентабельності роботи підприємства

Умову зростання прибутку й рентабельності роботи підприємства можна коротко сформулювати у вигляді вимоги: зростання доходів і зменшення витрат по всіх видах діяльності.

Під чинниками розуміють причини, джерела, умови, що впливають на досліджувані явища, процеси, показники. Фактори зростання прибутку й рентабельності можна розділити на дві групи [35]:

- зовнішні фактори (ріст ринкового попиту на продукцію, зменшення ставок податків, зборів; прискорена амортизація, зменшення позичкового відсотка тощо);

- внутрішні фактори (ріст будь-яких доходів від реалізації продукції й позареалізаційної діяльності; усіляке зменшення витрат на виробництво й збут продукції, ріст якості й, відповідно, ціни виробів тощо).

Приріст валового прибутку дорівнює алгебраїчній сумі приростів, видів прибутку, що включаються до нього [60]:

$$\Delta Pr_{вал} = \Delta Pr_{оп} + \Delta Pr_{інв} + \Delta Pr_{фін} + \Delta Pr_{надз}. \quad (1.1)$$

Приріст операційного прибутку визначається приростом прибутку від реалізації продукції ΔPr_{pn} , що, у свою чергу, залежить від росту обсягу реалізованої продукції $\Delta Pr_{об}$, зростання прибутку від продажу продукції

підвищеної якості $\Delta Pr_{як}$, від економії витрат на виробництво, пов'язаної з ростом його обсягу ΔC :

$$\Delta Pr_{pn} = \Delta Pr_{об} + \Delta Pr_{як} + \Delta C. \quad (1.2)$$

При впровадженні різних організаційно-технічних рішень можуть змінюватися різні складові операційного й іншого видів прибутку. Наприклад, при впровадженні маркетингових рішень, пов'язаних з реалізацією цінової політики підприємства, важливу роль грає зміна прибутку від прискорення оборотності оборотних коштів ($Pr_{п.об}$).

Основними факторами підвищення рентабельності можуть бути [63]:

а) при оцінці рентабельності виробництва:

- зростання прибутку;
- зменшення вартості основних виробничих фондів і надлишків нормованих оборотних коштів;

б) при оцінці рентабельності окремих видів продукції:

- зниження собівартості виробів.

Істотним джерелом зниження собівартості продукції і підвищення рентабельності на підприємстві є скорочення витрат сировини, палива, електроенергії та інших матеріалів на одиницю продукції. Одним з важливих джерел зниження собівартості продукції і підвищення рентабельності підприємств є скорочення витрат на обслуговування виробництва та управління, тобто загальновиробничих, загальногосподарських і витрат по реалізації.

Собівартість може бути знижена в результаті проведення заходів, спрямованих на [19]:

- відносне зменшення амортизаційних відрахувань на одиницю продукції (краще використання основних фондів, зростання продуктивності праці робітників, які обслуговують машини та обладнання); - зниження чисельності допоміжних робітників, за рахунок автоматизації та механізації допоміжних робіт; - зменшення чисельності адміністративно-управлінського персоналу, за рахунок впровадження наукової організації праці, комп'ютеризації планових, бухгалтерських, конструкторських та інших обчислювальних робіт.

Важливим фактором, що визначає рентабельність виробництва, є розмір наявних у підприємства основних виробничих фондів і оборотних коштів і ступінь їх використання [30].

У сучасних умовах можна запропонувати наступні заходи, впровадження яких позитивно вплинуло б на результати діяльності будь-якого підприємства з метою зниження собівартості продукції [65]

- підприємству необхідно посилити контроль над придбанням матеріальних ресурсів відповідно до потреб. Необхідне вдосконалення контролю в області матеріально-технічного забезпечення виробництва;

- також слід удосконалювати роботу відділу збуту в області комплексного вивчення ринку, розробки програми маркетингу, організації збуту, реклами.

На багатьох підприємствах існує підрозділ економічних служб, які займаються постійним аналізом собівартості, вишукують шляхи її зниження, щоб отримати приріст прибутку. Але значною мірою ця робота забезпечується інфляцією і зростанням цін на вихідну сировину і паливно-енергетичні ресурси. В умовах різкого зростання цін і дефіциту власних оборотних коштів у підприємств можливість приросту прибутку в результаті зниження собівартості виключена.

Не вимагає капітальних витрат прискорення оборотності оборотних коштів, яке також веде до зростання обсягів виробництва і реалізації продукції. Однак інфляція досить швидко знецінює оборотні кошти. Підприємствами на придбання сировини та паливно-енергетичних ресурсів спрямовується все більша їх частина, неплатежі покупців і необхідна передоплата відволікають значну частину коштів з обороту покупців [42].

Оскільки прибуток від реалізації продукції займає найбільшу питому вагу в структурі балансового прибутку, то аналіз чинників, що її визначають, має значення для виявлення резервів зростання всієї балансового прибутку.

На величину прибутку від реалізації продукції впливають склад, і розмір нереалізованих залишків на початок, і кінець періоду. Значна величина залишків приводить до неповного надходження виручки і недоотримання прибутку [21].

Прибуток від виконання робіт і надання послуг розраховується аналогічно прибутку від реалізації продукції. У будівельних організаціях виручка відображає вартість закінчених об'єктів будівництва або робіт, виконаних за договорами підряду і субпідряду. У торгівлі, постачальницьких і збутових підприємствах виручка відповідає валового доходу від продажу товарів (сума націнок або знижок у відсотках до вартості реалізованих товарів). На підприємствах транспорту та зв'язку виручка відображає грошові кошти за надані послуги за діючими тарифами [62].

Так значну роль в структурі витрат виробництва займає оплата праці. Тому актуальна задача зниження трудомісткості продукції, що випускається, зростання продуктивності праці, скорочення чисельності адміністративно-обслуговуючого персоналу.

Зниження трудомісткості продукції, зростання продуктивності праці можна досягти різними способами. Найбільш ефективні з них-механізація і автоматизація виробництва, розробка та застосування прогресивних, високопродуктивних технологій. Проте одні заходи щодо удосконалювання

застосовуваної техніки і технології не дадуть належної віддачі без поліпшення організації виробництва і праці [22].

Скорочення витрат по амортизації основних виробничих фондів можна досягти шляхом кращого використання цих фондів, максимального їхній завантаження. На зарубіжних підприємствах розглядаються також такі чинники зниження витрат на виробництво продукції, як визначення і дотримання оптимальної величини партії закупаваних матеріалів, оптимальної величини серії продукції, що закуповується в виробництво продукції, рішення питання про те, робити самим або закуповувати в інших виробників окремі компоненти або комплектуючих виробів.

Ті ж правила діють при визначенні оптимального розміру серії що запускається продукції. При виробництві продукції значним числом дрібних серій витрати по складуванню готової продукції будуть мінімальними, за рахунок чого зросте прибуток [75].

У поєднанні з традиційними шляхами зниження витрат на виробництво продукції знову виниклі чинники дозволять у комплексі довести розмір витрат виробництва до оптимального рівня, отже, збільшити прибуток [23].

Прибуток може зрости в результаті збільшення виробництва продукції, підвищення питомої ваги виробів з більш високою рентабельністю, зниження собівартості продукції, зростання оптових цін, при підвищенні якості продукції, що випускається.

Асортимент продукції, що випускається безпосередньо впливає на прибуток. При зміні структури асортименту в напрямку підвищення питомої ваги виробів з більш високою рентабельністю забезпечується додатковий приріст прибутку.

Серед факторів, що впливають на приріст прибутку, провідна роль належить зниженню вартості продукції. Вибір шляхів скорочення поточних витрат виробництва ґрунтується на аналізі структури собівартості. Для

матеріальних галузей промисловості найбільш характерним шляхом є економія матеріальних ресурсів, для трудомістких - поліпшення використання основного капіталу, для енергоємних - економія палива і електроенергії [77].

При виробництві продукції підвищеної якості поточні витрати найчастіше зростають. Однак в результаті реалізації цієї продукції за підвищеними цінами прибуток також зростає.

Найважливішим питанням управління процесом планування прибутку є планування прибутку та інших фінансових результатів.

Значення прибутку, в умовах ринкової економіки, величезна. Товаровиробники, прагнучи до її отримання, збільшують обсяг виробництва продукції, поліпшують її якість і асортимент. Цим досягається не тільки мета підприємництва, але й задоволення суспільних потреб. Позитивний результат роботи підприємства передбачає якісне управління процесом створення прибутку. Адже саме від одержуваного прибутку залежить економічна стабільність підприємства.

Також прибуток є стимулом до раціонального використання ресурсів всіх видів. Що не маловажно для економіки в цілому [25]. Отримавши прибуток, підприємства виплачують податки, тим самим, поповнюючи бюджет держави

Важливими чинниками, які забезпечують підвищення прибутку й рентабельності підприємства, є ріст продуктивності праці, фондівіддачі, економія матеріальних ресурсів, ріст рівня технічного прогресу, а саме, механізація й автоматизація трудомістких технологічних процесів, удосконалювання рівня організації виробництва тощо. Облік і оцінка таких факторів на підприємстві сприяє підвищенню ефективності діяльності підприємства.

1.4. Правовий статус товариства з обмеженою відповідальністю

Однією з найбільш популярних організаційно-правових форм господарювання в Україні сьогодні є товариство з обмеженою відповідальністю (далі – ТОВ). Проте правовий механізм створення, провадження діяльності, припинення цього товариства є не достатньо гнучким для пристосування до потреб великої кількості підприємств, які суттєво відрізняються, зокрема, кількістю працівників, обсягом активів та видом діяльності.

До останнього часу законодавство, яким регулювалась діяльність товариства з обмеженою відповідальністю, складалося з положень Цивільного кодексу України (далі – ЦК) [1], Господарського кодексу України (далі – ГК) [2] та Закону України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р. [3] та було суперечливим, фрагментарним та таким, що не відповідає сучасним вимогам щодо гнучкості та ефективності регулювання. Це стримувало розвиток малого та середнього бізнесу, призводило до руйнування життєздатних підприємств у випадках відносно незначних конфліктів між учасниками, пригнічувало розвиток підприємництва та інвестиційні процеси.

Прийняття 06 лютого 2018 р. Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» (далі – Закон) [4], який набув чинності 17 червня 2018 р., на нашу думку, дозволить значно покращити умови діяльності більш як п'ятсот тисяч зареєстрованих в Україні товариств з обмеженою відповідальністю та створити привабливу альтернативу для багатьох підприємств, які сьогодні існують у надмірно обтяжливій для них організаційно-правовій формі акціонерних товариств.

У зв'язку з висвітленням у магістерській роботі питань щодо шляхів підвищення прибутковості ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ», мета цього правового розділу полягає у дослідженні й аналізі правового статусу товариства з обмеженою відповідальністю на підставі нового законодавства.

Перш за все, слід зупинитися на юридичних та технічних аспектах нового Закону. Він не передбачає ані преамбули, яка зазвичай вказує, що саме потребує врегулювання в основній частині закону, ані завдань чи принципів, які нерідко записують до законів, ані визначення термінів. За поясненням розробників Закону, вони намагалися уникнути як декларативних, так і дублюючих норм, мінімізувати можливість виникнення конфліктів з іншими законами [5].

Проте, відповідно до статті 8 Конституції України в Україні визнається і діє принцип верховенства права [6]. При цьому одним з основних фундаментальних елементів цього принципу є юридична визначеність, згідно з якою юридичні норми мають бути чіткими, ясними і недвозначними, оскільки інше не може забезпечити їх однакове застосування та не виключає необмеженості трактування у правозастосовній практиці. На це звертав увагу і Конституційний Суд України у відповідних рішеннях, зокрема, від 11.10.2011 р. № 10-рп. [7]. Європейський суд з прав людини також неодноразово підкреслював, що закони мають відповідати встановленому Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод стандарту, який вимагає достатньо чіткого формулювання правових норм у тексті нормативно-правових актів. Зокрема, «...закон має бути доступним для зацікавлених осіб та сформованим з достатньою точністю для того, щоб надати їм можливість регулювати свою поведінку аби бути здатними – за потреби, за відповідної консультації – передбачати тією мірою, що є розумною за відповідних обставин, наслідки, які може потягнути за собою його дія» (рішення у справі «Веренцов проти України, 11 квітня 2013 р.) [32].

Водночас у Законі враховано, що українське суспільство звикло до певного рівня законодавчої техніки, відтак відсутність у законі певних очікуваних положень може сприйматись неоднозначно. З цих міркувань у ньому збережено такі положення, як сфера застосування; нагадування, що товариство й учасники не відповідають за боргами одне одного; пряма вказівка

на необмеженість кількості учасників; окремі статті про права та обов'язки учасників товариства тощо.

Не містить Закон і самого визначення поняття «товариство з обмеженою відповідальністю». На думку його розробників, «надання у законі визначень товариствам є непотрібним, бо не дає жодної користі для встановлення регулювання. ... Товариством, наприклад, з обмеженою відповідальністю є товариство, яке зареєстровано як таке, відтак воно і підпадає під регулювання, встановлене законодавством для товариств з обмеженою відповідальністю» [5]. Видається, що така позиція законодавця виглядає дивною, бо ГК України містить визначення цих понять і новим законом ці визначення не було виключено.

Так, відповідно до частини 3 ст. 80 ГК товариством з обмеженою відповідальністю є господарське товариство, що має статутний капітал, поділений на частки, розмір яких визначається установчими документами, і несе відповідальність за своїми зобов'язаннями тільки своїм майном. Учасники товариства, які повністю сплатили свої вклади, несуть ризик збитків, пов'язаних з діяльністю товариства, у межах своїх вкладів.

Безумовно, позитивним є передбачений в статті 4 Закону підхід, за якого не встановлюється обмежень на кількість учасників товариства. Відсутність обмеження максимальної кількості учасників дозволить спростити та пом'якшити процеси оптимізації кількості учасників, а широкі права, які надаються учасникам, унеможливлять зловживання тиском і примусом у цих процесах. Досвід країн, що застосовують (застосовували) подібні обмеження, виявив їх штучність, оскільки конфліктний потенціал різних колективів з однаковою кількістю учасників може суттєво відрізнятись, тоді як механізми виявлення порушень цієї норми та застосування санкцій виявилися, з одного боку, надто жорсткими (аж до ліквідації), з іншого – неефективними. Державні органи, на яких покладался контроль за дотриманням відповідної норми, з огляду на невисоку суспільну небезпеку таких порушень, вважали за потрібне спрямувати свої обмежені ресурси на виконання інших функцій, а спроби

визначити, які з учасників підлягають виключенню у разі перевищення їх максимальної кількості, входили у конфлікт із принципом справедливого та рівного ставлення до всіх учасників [5].

Ще одним нововведенням нового Закону стало звуження кола обов'язків учасників товариства. Відповідно до статті 6 Закону учасники товариства зобов'язані дотримуватися статуту та виконувати рішення загальних зборів, при цьому вони можуть мати обов'язки, встановлені законом і статутом товариства. Натомість ст. 117 Цивільного кодексу України поряд з вище наведеними обов'язками учасників товариства встановлює обов'язок виконувати свої зобов'язання перед товариством, у тому числі ті, що пов'язані з майновою участю, а також робити вклади у розмірі, в порядку та засобами, передбаченими установчим документом, та не розголошувати комерційну таємницю і конфіденційну інформацію про діяльність товариства. Важко зрозуміти причину таких нововведень, адже задекларованою метою проекту Закону «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» було створення окремого комплексного закону з належним ступенем деталізації та усуненням розбіжностей, присутніх у чинних актах. Очевидно, що ця мета не досягнута. До того, передбачені Законом «Про господарські товариства» обов'язки учасників ТОВ складно назвати великим тягарем, тому скорочення законодавчо встановлених обов'язків учасників може призвести до зловживань з боку недобросовісних учасників. Адже для стабільної роботи товариства має бути унормований чіткий баланс між правами та обов'язками його учасників. Як показує судова практика, відсутність на законодавчому або установчому рівні фіксації збалансованих прав та обов'язків унеможливорює захист прав учасників і товариства загалом від бездіяльності недобросовісних учасників, що в результаті призводить до корпоративних конфліктів та блокування діяльності товариства [9].

Одним з головних нововведень Закону є поняття «корпоративного договору», який у міжнародній практиці відомий під назвою «shareholder agreement». Так, згідно з частиною 1 ст. 7 Закону корпоративний договір – це

договір, за яким учасники товариства зобов'язуються реалізовувати свої права та повноваження певним чином або утримуватися від їх реалізації. Цим договором, зокрема, може бути встановлено: обов'язок сторін договору голосувати у спосіб, визначений таким договором, на загальних зборах учасників товариства; порядок та умови, на яких учасники мають право або зобов'язані купити або продати частку у статутному капіталі; випадки, коли виникає таке право або обов'язок; порядок вчинення інших дій, пов'язаних з управлінням товариства, його припиненням або реорганізацією. Такий договір є конфіденційним (за винятком випадків, коли його стороною є держава або її органи), а договори, укладені його стороною на порушення корпоративного договору, автоматично вважаються нікчемними. Із змісту статті 7 вбачається чітке відмежування предмету корпоративного договору від предмету закону і статуту. У законі і статуті можуть бути встановлені певні повноваження учасників, а у корпоративному договорі – зобов'язання сторін про їх реалізацію певним чином.

Законом також встановлено випадки нікчемності даного договору:

- невідповідність вимогам щодо безвідплатності та письмової форми укладення;
- встановлення обов'язку учасника здійснювати голосування за вказівками органів управління товариства;
- укладення договору стороною корпоративного договору на його порушення, але лише у випадку, якщо інша сторона знала або мала знати про таке порушення.

Однак умови нікчемності правочину встановлені не чітко, що не дає змоги однозначно визначити деякі питання. Хто, кому та яким чином доводитиме, чи знала інша сторона за договором про порушення умов корпоративного договору? Чи мала вона про це знати? В який саме момент і ким договір буде визнаний таким, що «укладений на порушення корпоративного договору? Очевидно, що така правова невизначеність в майбутньому може призвести до корпоративних конфліктів та судових спорів.

Відповідно до частини 1 статті 11 Закону установчим документом товариства є статут. При цьому з переліку відомостей, що підлягають обов'язковому закріпленню в статуті, виключено інформацію про розмір статутного капіталу та перелік учасників товариства. Відомості, які мають бути внесеними до статуту товариства значно скоротились та становлять інформацію про:

- повне та скорочене (за наявності) найменування товариства;
- органи управління, їх компетенцію та порядок прийняття ними рішень;
- порядок вступу до товариства та виходу з нього.

Законодавець надає широкі повноваження учасникам товариства, зокрема, передбачена можливість відступлення від стандартів Закону у випадку надання згоди всіх учасників на прийняття рішення (наприклад, встановлення відсутності в учасників переважного права на відчуження частки, встановлення строку внесення вкладу у зв'язку із створенням товариства).

Зазначена стаття не містить і вимог щодо включення до статуту місцезнаходження товариства. Так, відповідно до визначення (ст. 93 ЦК) місцезнаходження юридичної особи – це питання факту: місцезнаходження встановлюється за місцем переважного знаходження керівництва (виконавчого органу), де воно здійснює щоденне керування діяльністю юридичної особи. Водночас місцезнаходження може змінитися дуже несподівано – наприклад, якщо офіс раптом зруйновано (зокрема, пожежею), чи власник – орендодавець офісу несподівано припинив доступ юридичної особи до офісу. У всіх цих і подібних випадках виконавчий орган повинен негайно знайти нове приміщення, де він буде керувати діяльністю юридичної особи, і негайно ж його зареєструвати у реєстрі як місцезнаходження юридичної особи. Отже, таке і право, і обов'язок належить саме виконавчому органу, а не зборам товариства (що наразі і впливає з порядку реєстрації місцезнаходження відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб –

підприємців та громадських формувань» [63]). Звідси випливає шкідливість вимоги включення до статуту відомостей про місцезнаходження товариства.

Статтею 14 Закону «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» встановлено загальне правило про внесення учасниками вкладів не пізніше 6 місяців з дня державної реєстрації товариства.

Варто зазначити, що Закон детально регламентує дії товариства при простроченні внесення вкладу чи його частини учасником. Якщо учасник прострочив внесення вкладу чи його частини, виконавчий орган надсилає йому письмове попередження та встановлює додатковий строк (безпосередньо або використовує строк, який зазначений в статуті товариства тощо) для погашення заборгованості. Такий строк не може перевищувати 30 календарних днів.

Якщо учасник товариства не вніс вклад для погашення заборгованості протягом наданого додаткового строку, виконавчий орган товариства має скликати загальні збори учасників, які можуть прийняти одне з таких рішень:

- про виключення учасника товариства, який має заборгованість із внесення вкладу;
- про зменшення статутного капіталу товариства на розмір неоплаченої частини частки учасника товариства;
- про перерозподіл неоплаченої частки (частини частки) між іншими учасниками товариства без зміни розміру статутного капіталу товариства та сплату такої заборгованості відповідними учасниками;
- про ліквідацію товариства (стаття 15 Закону).

Щодо збільшення статутного капіталу, то закон передбачає його збільшення за рахунок додаткових вкладів та без їх внесення – за рахунок нерозподіленого прибутку товариства. У разі збільшення статутного капіталу за рахунок нерозподіленого прибутку товариства, без залучення додаткових вкладів, склад учасників товариства та співвідношення розмірів їхніх часток у статутному капіталі не змінюються.

При збільшенні статутного капіталу за рахунок додаткових вкладів, таке збільшення може проводитись як учасниками товариства так і третіми особами. У такому випадку, учасники мають переважне право зробити додатковий вклад в межах суми збільшення статутного капіталу, пропорційно до їх часток у статутному капіталі. Тільки у разі, якщо всі учасники реалізували своє переважне право, або відмовилися від його реалізації, треті особи та учасники, які виявили бажання внести додаткові вклади на суму, що перевищує їх частку в статутному капіталі, можуть здійснити додаткові вклади, якщо це передбачено статутом.

Також в законі передбачено можливість укладення договору про внесення додаткового вкладу. За таким договором учасник та/або третя особа зобов'язується зробити додатковий вклад у грошовій чи негрошовій формі, а товариство — збільшити розмір його частки у статутному капіталі чи прийняти до товариства з відповідною часткою у статутному капіталі. Даний договір може виступати як додаткова гарантія виконання зобов'язань між сторонами, що виникають до того моменту, коли відбудеться фактичне внесення вкладу учасником чи третьою особою [4].

Недосконалість правового регулювання також призвела у минулі роки до дуалізму правових позицій судів у вирішенні питання, з якого моменту спадкоємець може стати учасником ТОВ.

Згідно з першим підходом, спадкоємець спадкував не тільки право на частку, а й автоматично вступав до складу учасників ТОВ, якщо статут не містив застережень із цього приводу. Відповідно ж до другого підходу, який набув більшого поширення у судовій практиці, спадкоємець отримував лише право на частку у статутному капіталі товариства, а не право участі в товаристві. Вступ до ТОВ був можливий лише після прийняття загальними зборами учасників відповідного рішення.

Такий підхід було сформовано на підставі аналізу змісту статей 130, 147 і 166 ЦК України та статей 55 і 69 Закону України "Про господарські

товариства", якими було передбачено спадкування саме частки учасника господарського товариства, у разі смерті (ліквідації) учасника ТОВ/ТДВ спадкоємцем (правонаступником) спадкується не право на участь, а право на частку в статутному (складеному) капіталі.

Новий Закон усуває можливість такого двозначного застосування. Законом передбачено, що у разі смерті або припинення учасника товариства його частка переходить до його спадкоємця чи правонаступника без згоди учасників товариства. А для того, щоб спадкоємець став учасником ТОВ йому достатньо звернутися до реєстратора із заявою про вступ до товариства та доказом набуття права на спадщину або доказом правонаступництва (оригінал документа або його копія, вірність якої засвідчена нотаріально або тим, хто видав документ).

До останнього часу законодавством було встановлено, що загальні збори учасників вважаються повноважними, якщо на них присутні учасники (представники учасників), що володіють у сукупності більш як 50 відсотками голосів. Установчими документами товариств, у статутному капіталі яких відсутня державна частка, можливо було встановити інший відсоток голосів учасників (представників учасників), за умови присутності яких загальні збори учасників вважаються повноважними.

Неможливість зібрати необхідний кворум часто не давала можливості прийняти рішення, необхідні для діяльності товариства та відповідно паралізувала таку діяльність, що призводили до необхідності звертатися до суду суд. Судова практика дотримувалась позиції, що суд не може змусити учасника взяти участь у загальних зборах чи вважати такі збори повноважними за відсутності кворуму.

На противагу, новий Закон про ТОВ не оперує поняттям кворуму. Тому, це має позитивно вплинути на розвиток правовідносин у ТОВ [29].

Враховуючи вищезазначене, слід зазначити, що загалом Закон про ТОВ надає учасникам доволі гнучкі інструменти для організації діяльності та

управління товариством з обмеженою відповідальністю. Проте наявність великої кількості диспозитивних норм накладає на цих самих учасників більшу відповідальність за усвідомлений вибір оптимальної форми та правил управління товариством.

Попри це, вважаємо, що цей законодавчий акт дозволить значно покращити бізнес-клімат, сприятиме залученню прямих іноземних інвестицій, створить передумови для створення нових та розвитку існуючих підприємств, збільшить надійність захисту прав власності та забезпечить учасників ефективними механізмами запобігання та вирішення корпоративних конфліктів. Закон дозволить з мінімальними втратами усунути з регулятивного середовища неефективні, розбалансовані правові конструкції, які з'явилися на етапі становлення українського законодавства, а на існуючому етапі вже не відповідають потребам держави та учасників економічних відносин.

2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Загальна характеристика підприємства та його майнового стану

Товариство з обмеженою відповідальністю «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» є одним з великих спеціалізованих підприємств – перевізників, сферою діяльності якого є поводження з відходами, а саме надання послуг із збирання та вивезення твердих побутових та інших видів відходів в місті Харкові. Правовий статус суб'єкта - юридична особа. Організаційно-правова форма – товариство з обмеженою відповідальністю. Основний вид діяльності відповідно до КВЕД – 2010 «Збір безпечних відходів».

Товариство з обмеженою відповідальністю «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» утворено в квітні 2016 року шляхом виділення з Приватного підприємства «МЕГАТРАНС», що знаходиться на ринку поводження з відходами з 1995 року і зарекомендувало себе як надійний і компетентний партнер. На сьогоднішній день ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» має понад 500 довгострокових контрактів з наступними групами споживачів (замовників):

- населення (житлові будинки муніципальної власності; житлові будинки, що знаходяться на балансі житлових і житлово-будівельних кооперативів, а також об'єднань співвласників багатоквартирних будинків; житлові будинки, які обслуговуються приватними суб'єктами господарювання);

- бюджетні споживачі;

- інші споживачі (підприємства, організації, установи з позабюджетним фінансуванням (госпрозрахункові споживачі), фізичні особи - підприємці).

Замовниками послуг є понад 500 організацій різних форм власності, в тому числі КП «Харківський метрополітен», КП «Підземне місто», КП «Центральний парк культури та відпочинку імені М.Горького», ОСК «МЕТАЛІСТ», Харківський аеропорт, Харківське підприємство автобусних станцій, готелі «Харків Палас» та «Харків», крупні супермаркети, вищі навчальні заклади (ХНУ ім.В.Н.Каразіна, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,

НТУ «ХП», ХГУ «НУА» та ін.), бізнес-центри, житлові будинки, поліклініки, тощо.

Підприємство надає послуги з вивезення та утилізації твердих побутових, будівельних і великогабаритних відходів. Виручка ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2019 рік за видами послуг представлена на рис.2.1.

Рис. 2.1 – Структура виручки ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2019 р.
за видами послуг, %

З рис. 2.1 видно, що в 2019 році 45,1 % виручки ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» припадає на транспортування твердих побутових відходів. Частка виручки від вивозу будівельних відходів склала 29,4%, від транспортування крупногабаритних відходів – 11,2 %. На 4-му місці у структурі виручки за видами послуг опинилася утилізація крупногабаритних відходів, частка яких склала 8,4%. ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» займається також утилізацією будівельних відходів, їх частка у виручці складає 5,9 %.

Розглянемо майновий стан підприємства. Загальна вартість майна підприємства має тенденцію до збільшення. В 2017 року вона становила 2270,6 тис. грн, в 2019 р майно збільшилася в порівнянні з 2017 р в 4,6 рази. Це пов'язано з ростом підприємства і розширенням його діяльності.

Розглянемо склад і структуру ОВФ ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» на 31.12.2019 р. (табл.2.1). З табл.2.1 видно, що в структурі ОВФ найбільшу питому вагу займають транспортні засоби – 89,3%, на частку будівель

доводиться 10,7%. Серед транспортних заходів найбільшу частку займають автомобілі марки Cargo – 22,52% на 2-му місці Mercedes-Benz – 18,74%, на третьому КАМАЗ – 14,82%. Решту 43,92% займають автомобілі марок МАЗ, Ford, Renault, MAN.

Таблиця 2.1 – Склад та структура основних виробничих фондів ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» на 31.12 2019 р.

Найменування ОВФ	Вартість , тис. грн.	Питома вага, %
Будівлі	484,3	10,70
Траспортні засоби усього, в тому числі:	4041,6	89,30
КАМАЗ	670,7	14,82
МАЗ	528,2	11,67
Cargo	1019,2	22,52
Ford	401,4	8,87
MAN	207,0	4,56
Mercedec-Benz	848,2	18,74
Renault	367,5	8,12
Разом	4525,9	100,00

Динаміка частки активної частини основних виробничих фондів ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2017–2019 рр. представлено в табл. 2. 2.

Частка активної частини ОВФ ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2017–2019 рр. зросла в 1,5 з 0,595 в 2017 р. до 0,893 в 2019 р. Це сприятлива тенденція, яка свідчить про велику мобільність основних виробничих фондів підприємства. Цей факт позитивно впливає на ділову активність та ефективність роботи підприємства [37].

З табл. 2.2 видно, що У структурі сукупних активів підприємства необоротні активи займають (2017 р. – 23,70%; 2018 р. – 10,98%; 2019 р. – 16,33%). Частка необоротних активів за аналізований період знизилася на 6,99%. Підприємство має «легку» структуру активів, тому що частка необоротних активів складає менше 40%. Це свідчить про невисокі підприємницькі ризики в разі падіння попиту на послуги. Зниження частки необоротних активів в майні підприємства говорить про підвищення

мобільності майна і про збільшення оборотності активів, що є сприятливим фактом.

Таблиця 2.2 – Динаміка частки активної частини основних виробничих фондів ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2017–2019 рр.

Показник	Роки		
	2017	2018	2019
Середньорічна первісна вартість основних виробничих фондів, тис. грн	2695,8	2778,5	4525,9
Середньорічна первісна вартість транспортних засобів, тис. грн.	1604,00	1678,2	4041,6
Частка активної частини ОВФ	0,595	0,604	0,893

Намітилася тенденція збільшення частки оборотних активів в структурі активів підприємства з 76,7% в 2017 році до 83,7% в 2019 році. Це сприятлива для підприємства тенденція.

Частка дебіторської заборгованості в структурі оборотних активів зменшилася з 66,6% в 2017 році до 57,0% в 2019 році, що може свідчити про жорсткість кредитної політики підприємства з покупцями в частині надання комерційного кредиту, що є сприятливим фактом в нестабільному середовищі.

Велике значення на фінансовий стан підприємства надає стан виробничих запасів. З метою нормального ходу транспортування та переробки відходів запаси повинні бути оптимальними. Накопичення великих запасів свідчить про спад активності підприємства, уповільнення оборотності оборотного капіталу. У той же час надлишок запасів також негативно впливає на фінансовий стан підприємства, так як скорочується виробництво продукції, зменшується сума прибутку. Іншими словами, будь-яке зростання вартості запасів повинно супроводжуватися таким же зростанням оборотності оборотного капіталу. У нашому випадку вартість запасів за 2017 – 2019 рр. зросла в 10,4 рази і досягла значення 922,6 тис. грн. У той же час частка запасів у загальній вартості майна зменшилася: в 2017 році вона склала

3,9%, в 2019 році вже 8,83%. Щоб визначити, наскільки виправдано збільшення запасів в структурі майна, потрібно порівняти темпи зростання виробничих запасів з темпами зростання обсягів виробництва або виручки від реалізації продукції. Якщо темп зростання виробничих запасів незначно перевищує темп зростання обсягу виробництва, то така зміна свідчить про нормальне функціонування підприємства. На даному підприємстві темп зростання виробничих запасів за 2017–2019 рр. склав 1037,8%, а темп зростання виручки від реалізації усього 279,6%, що значно вище темп зростання обсягу виробництва, що свідчить про уповільнення оборотності оборотних активів. Це негативна тенденція, яка впливає на ефективність роботи підприємства[54].

Проаналізуємо технічний, моральний стан і знос основних виробничих фондів ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ». Аналіз проведемо за показниками зносу, оновлення та вибуття основних виробничих фондів. Коефіцієнт зносу основних засобів знаходиться за формулою:

$$K_{\text{ЗН}} = \frac{\text{НЗ}}{\text{ОЗперв}} , \quad (2.1)$$

де НЗ – накопичений знос;

ОЗперв – первісна вартість основних засобів.

Коефіцієнт оновлення основних засобів знаходиться за наступною формулою:

$$K_{\text{ОНВ}} = \frac{\text{ОЗпоступ}}{\text{ОСперв}} , \quad (2.2)$$

де ОЗпоступ – вартість засобів, що надійшли за період;

ОЗперв – первісна вартість основних засобів.

Коефіцієнт вибуття знаходиться за формулою:

$$K_{\text{ВИБ}} = \frac{\text{ОЗвиб}}{\text{ОСперв}} , \quad (2.3)$$

де $OZ_{\text{внб}}$ – вартість основних засобів, що вибули за період;

$OZ_{\text{перв}}$ – первісна вартість основних засобів на початок періоду.

В табл. 2.3 приведена динаміка коефіцієнтів майнового стану ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2017–2019 гг.

Таблиця 2.3 – Динаміка коефіцієнтів майнового стану ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2017–2019 рр.

Показник	Рекомендоване значення	Роки		
		2017	2018	2019
Коефіцієнт зносу	Min	0,807	0,820	0,640
Коефіцієнт оновлення	Max	0,000	0,118	0,412
Коефіцієнт вибуття	$< k_{\text{обн}}$	0,035	0,043	0,032

Аналіз табл.2.3 показує, що основні фонди ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» зношені у 2017 р. на 80,7%, в 2019 р. ситуація покращилася і ступінь зносу ОВФ склав 64,0%. Це сприятлива тенденція. Але слід відмітити, що у світовій практиці прийнято вважати, що значення коефіцієнту зносу більше ніж 50% є небажаним. Підприємство перетнуло цю критичну межу. На підприємстві, за винятком 2017 року, йдуть активні процеси поновлення основних виробничих фондів: так в 2017 р. коефіцієнт був відсутній, а в 2019 р. склав 0,412. Таким чином на підприємстві реалізується політика модернізації транспортних засобів, тому що старі автомобілі знижують ефективність транспортування твердих побутових, будівельних та крупногабаритних відходів.

1.2. Динаміка основних фінансово-економічних показників роботи підприємства

Дано оцінку фінансово-економічного стану ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2017–2019 рр. Вихідною інформацією для аналізу є бухгалтерська звітність підприємства (Ф № 1 «Баланс», Ф № 2 «Звіт про фінансові

результати» додат.А–В). Оцінка фінансово-економічного стану передбачає аналіз динаміки, продуктивності праці, фондівдачі, рентабельності активів, виробництва, продажу, чистого оборотного капіталу, чистих активів, доходів, витрат і прибутку підприємства за 2017–2019 рр [70].

Продуктивність праці є одним з найважливіших якісних показників роботи підприємства, вираженням ефективності витрат праці. Продуктивність праці характеризує результативність корисного, конкретного результату праці, що визначає ступінь ефективності доцільної діяльності працівників протягом певного проміжку часу. Продуктивність праці дозволяє оцінити ефективність праці, як окремого працівника, так і колективу підприємства. Динаміка продуктивності праці ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2017–2019 рр. представлена в табл.2.4.

Таблиця 2.4 – Динаміка продуктивності праці працівників ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2017–2019 гг.

Показник	Роки		
	2017	2018	2019
Доходи підприємства, тис. грн	20264,7	28408,0	56499,6
Кількість робітників, осіб	36	39	44
Продуктивність праці, тис. грн/чол.	562,9	728,4	1284,1

З табл. 2.4 видно, що продуктивність праці на ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2017–2019 рр. зросла в 2,28 рази і склала в 2019 р. 1284,1 тис. грн. / чол. Таке зростання продуктивності обумовлене зростанням доходів підприємства за досліджуваний період на 178,8%. У той же час кількість робітників зросла за той же період на 22,2%. Таке високе зростання продуктивності праці обумовлене ефективною роботою трудових ресурсів підприємства.

Динаміка коефіцієнту фондівдачі ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2017–2019 рр. представлений в табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Динаміка коефіцієнту фондovіддачі ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2017–2019 рр.

Показник	Роки		
	2017	2018	2019
Виручка від реалізації продукції (послуг), тис. грн	20193,7	28407,3	56470,6
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн	2695,8	2778,5	4525,9
Коефіцієнт фондovіддачі, грн/грн	7,491	10,224	12,477

З розрахунків в табл. 2.5 видно, що фондovіддача на ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» в 2017–2019 рр. зросла в 1,7 рази з 7,491 грн / грн до 12,477 грн / грн. Підвищення фондovіддачі за аналізований період – позитивний фактор, показує збільшення кількості виконаних послуг на 1 гривню виробничих основних фондів.

Розглянемо показники рентабельності підприємства.

Розглянемо ефективність роботи підприємства. В якості показника ефективності виступає рентабельність. Рентабельність – це показник, що характеризує економічну ефективність. Економічна ефективність – відносний показник, що прирівнює отриманий ефект з витратами або ресурсами, використаними для досягнення цього ефекту [34].

Залежно від того, з чим порівнюється обраний показник прибутку, виділяють три групи коефіцієнтів рентабельності:

- рентабельність інвестицій (активів);
- рентабельність продажів;
- рентабельність виробництва.

Розрахуємо валовий рентабельність продажів підприємства за формулою:

$$R_{\text{прод}} = (\text{ВП/В}) \cdot 100\%, \quad (2.4)$$

де ВП – валовий прибуток;

В – виручка від реалізації.

Розрахуємо чисту рентабельність продажів за формулою:

$$R_{\text{чист.}} = (\text{ЧП}/\text{В}) \cdot 100\%, \quad (2.5)$$

де ЧП – чистий прибуток;

В – виручка від реалізації.

Розрахуємо чисту рентабельність виробництва за формулою:

$$R_{\text{вир. чист.}} = (\text{ЧП}/\text{С}) \cdot 100\%, \quad (2.6)$$

де С – собівартість реалізованої продукції (послуг).

Розрахуємо рентабельність активів підприємства за формулою::

$$R_{\text{акт.}} = (\text{П}_{\text{до}}/\text{А}) \cdot 100\%, \quad (2.7)$$

де $\text{П}_{\text{до}}$ – прибуток до оподаткування;

А – середньорічна вартість активів.

Розрахуємо валовий рентабельність виробництва за формулою::

$$R_{\text{вир. вал.}} = (\text{ВП}/\text{С}) \cdot 100\%, \quad (2.8)$$

Рентабельність власного капіталу знаходиться за формулою:

$$R_{\text{вк.}} = (\text{ЧП}/\text{ВК}) \cdot 100\%, \quad (2.9)$$

де ВК – середньорічна вартість власного капіталу.

Результати розрахунків показників рентабельності ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2017–2019 рр. представлені в табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Динаміка основних показників рентабельності ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2017 – 2019 рр., %

Показник	Роки		
	2017	2018	2019
Рентабельність активів	25,10	21,99	74,63
Рентабельність власного капіталу	100,41	76,13	136,04
Валова рентабельність продажу	23,25	25,16	43,44
Чиста рентабельність продажу	2,31	2,93	11,30
Валова рентабельність виробництва	30,29	33,62	76,81
Чиста рентабельність виробництва	3,02	3,92	19,97

З табл. 2.6 видно, що за 2017–2019 рр. в ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» ефективність роботи зростає, про що свідчить динаміка всіх коефіцієнтів рентабельності. Найбільших значень коефіцієнти рентабельності досягли в 2019 р. Так рентабельність активів в 2019 р. склала 74,63%, що значно вище альтернативного вкладення коштів на депозит в банку (в 2019 р. середня ставка по депозитах в банку коливалась в діапазоні 10,0–12,0 %). Таке зростання рентабельності активів свідчить про зростання інвестиційної привабливості підприємства. В той же час чиста рентабельність виробництва та продажів в 2019 р. достатньо низька, тому керівництву потрібно розробити заходи по підвищенню чистого прибутку [52].

Розглянемо динаміку чистого оборотного капіталу як різницю між сумою власного і довгострокового позикового капіталу і необоротними активами (рис. 2.2), а також чистих активів підприємства, які знаходяться як різниця між загальною сумою активів підприємства та зобов'язаннями підприємства (рис.2.3).

З рис. 2.2 видно, що чистий оборотний капітал підприємства (ЧОК) в 2017 р. негативний, що свідчить про відсутність інвестиційної привабливості підприємства. ЧОК за цей період сформований з власних та позикових коштів.

Але в 2018–2019 рр. ситуація кардинально змінилася. Підприємство за цей період має позитивний ЧОК. Причому розмір ЧОК в 2018–2019 рр. зріс в 5,0 раз, що свідчить про зростання інвестиційної привабливості підприємства. За цей період ЧОК підприємства сформований з власних коштів. В 2019 р. вартість ЧОК досягла 3047,9 тис. грн.

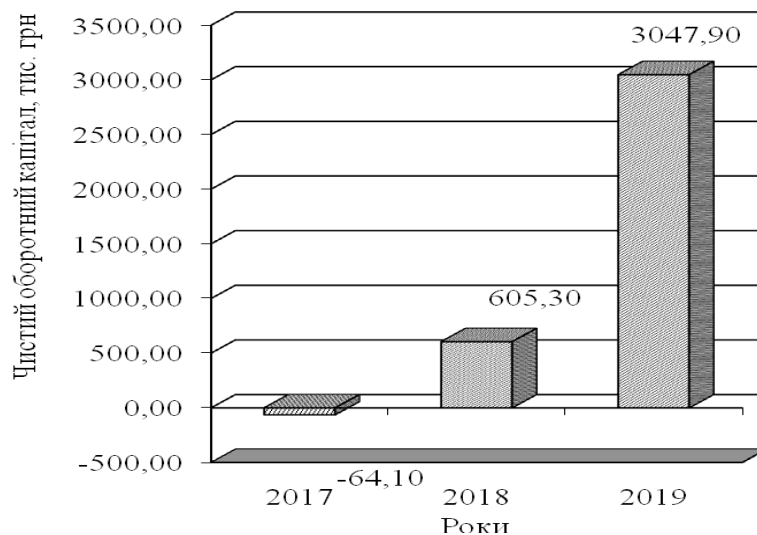

Рис. 2.2 – Динаміка чисто оборотного капіталу в ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2017–2019 рр.

Розглянемо динаміку чистих активів ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2017–2019 рр. (рис. 2.3).

З рис 2.3 видно, що чисті активи підприємства в 2017 р. склали 464,9 тис. грн. У наступні два роки відбулося їх стрімке зростання до 6694,3 тис. грн. Це обумовлено за 2018–2019 рр. більш стрімким зростанням вартості оборотних активів над вартістю короткострокових зобов'язань. У 2018 році чисті активи підприємства склали 1113,7 тис. грн, що в 2,4 рази більше попереднього року. В 2019 р. тис. в 4,3 більше значення попереднього 2018 р. Позитивне значення чистих активів підприємства свідчить про те, що всі його активи формуються за рахунок власних коштів, що означає сприятливе середовище для кредиторів та підвищення інвестиційної привабливості підприємства для потенційних інвесторів.

Розглянемо динаміку доходів (від реалізації, інших операційних доходів), а також витрат підприємства (собівартості, адміністративних витрат, витрат на збут, та інших операційних витрат), яка представлена на рис 2.4. З рис 2.4 видно, що підприємство в 2016–2017 рр. не збиткове і має досить гарний виторг, що перевищує витрати. Це свідчить про розвиток підприємства. У 2018 р. ситуація кардинально змінилася і витрати підприємства зросли в 2,4 рази в порівнянні з 2017 роком і склали 32713,6 тис. грн., що більше доходів на 7793,2 тис. грн. У 2018 році підприємство було збитковим [69].

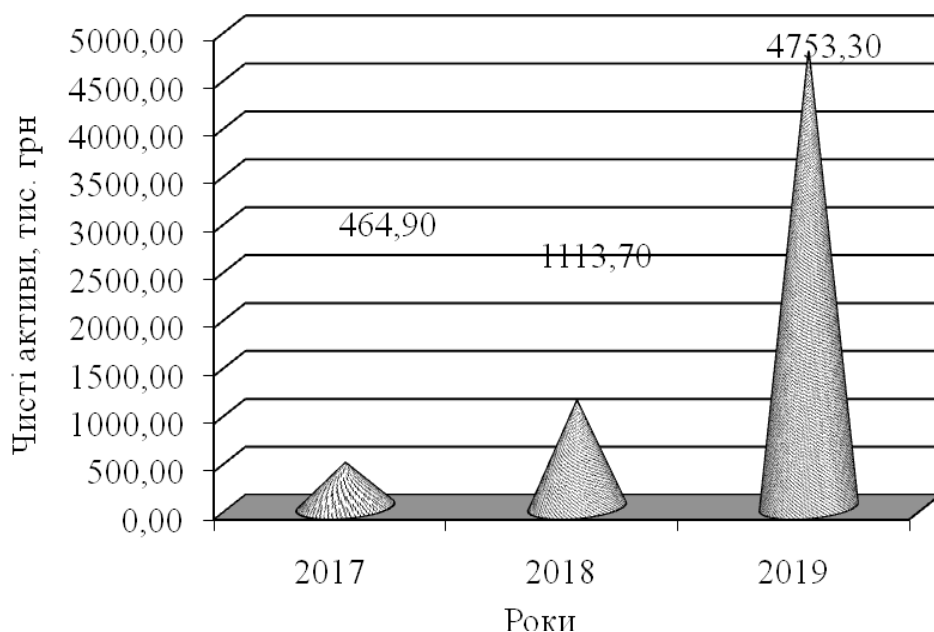

Рис. 2.3 – Динаміка чистих активів ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2017–2019 рр.

Темп зростання доходів в 2017–2019 рр. склав 278,8%, в той час як темп зростання витрат склав 247,3 %. Даний факт свідчить про підвищення прибутковості та ефективності діяльності підприємства. Зростання виручки свідчить про те, що послуги підприємства користуються попитом і попит на ці послуги зростає. Але зростання виручки може бути обумовлена і зростанням тарифів на послуги по транспортуванню та утилізації твердих, будівельних та крупно габаритних відходів за досліджуваний період. Так тарифи для вивозу відходів для юридичних осіб за 2017–2019 рр. зросли в 2,2 рази (220,0%).

Отже зростання виручки за рахунок зростання кількості клієнтів за 2017–2019 рр. склало 58,8%

Основним фінансовим показником діяльності підприємства є прибуток. Розглянемо динаміку валового і чистого прибутку ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2017–2019 рр. (рис. 2.5). У 2017–2019 рр. підприємство було прибутковим, про що свідчить динаміка показників валового і чистого прибутку. Так в 2017 р. валовий прибуток склав 4695,2 тис. грн, в 2018 р. цей показник досяг значення 7147,1 тис грн, що більше попереднього періоду в 1,52 разу. В 2019 р. зростання прибутку у відношенні до попереднього періоду прискорилося і склало 3,4 рази. Таке зростання валового прибутку є позитивним фактом для підприємства.

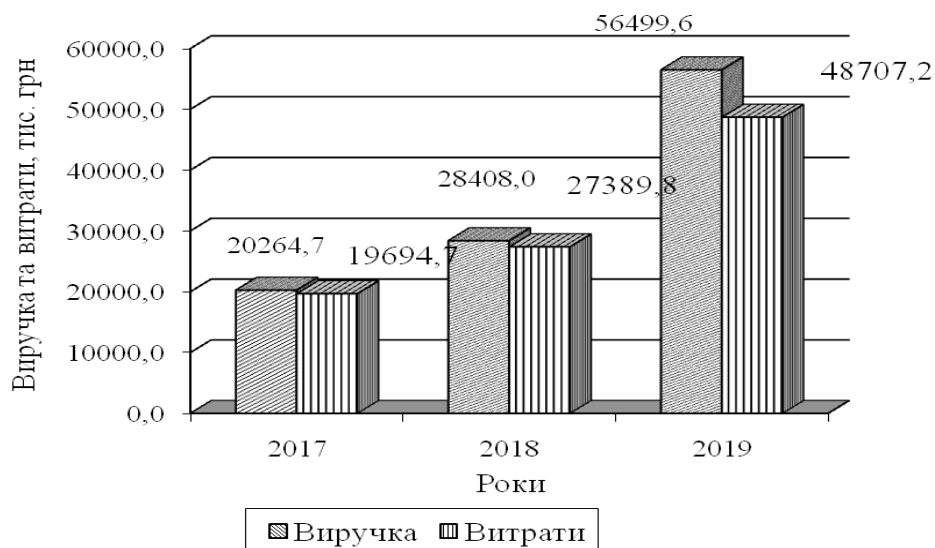

Рис 2.4 – Динаміка виручки та витрат в ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2017–2019 рр.

○

Динаміка чистого прибутку має за 2017–2019 рр. позитивну тенденцію, зростання розміру чистого прибутку в 2019 р. по відношенню до 2017 р. відбулося в 13,6 рази. Чистий прибуток ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» досяг в 2019 р. розміру 6379,0 тис. грн. Таке зростання чистого прибутку свідчить про підвищення інвестиційної привабливості підприємства за досліджуваний період [74].

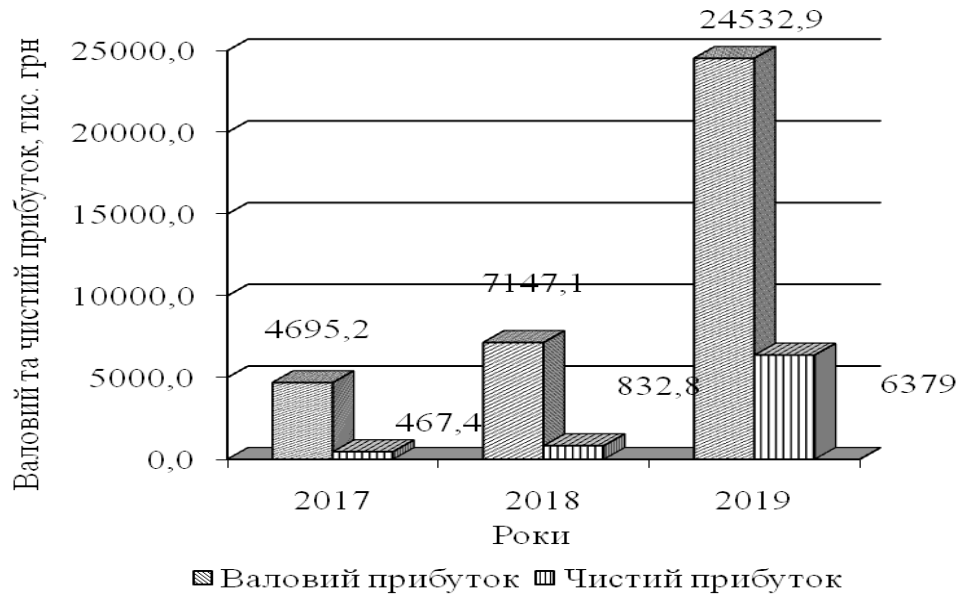

Рис 1.5 – Динаміка валового та чистого прибутку в ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2017 – 2019 рр.

Все це обумовлює необхідність пошуку шляхів підвищення прибутку підприємства, що буде в значній мірі підвищувати ефективність його діяльності та фінансовий стан.

2.3. Оцінка інвестиційної привабливості та фінансово-економічної стійкості підприємства

Проаналізуємо стратегічну інвестиційну привабливість підприємства за методом Л. І. Ушвіцького, який передбачає такі етапи оцінки:

- оцінка стану підприємства на ринку;
- оцінка ділової репутації;
- оцінка залежності підприємства від великих постачальників і споживачів;
- оцінка власників (акціонерів) підприємства;
- критерії рівня керівництва.

Розрахунок стратегічної інвестиційної привабливості наведено в табл. 2.7 – 2.11.

Таблиця 2.7 – Оцінка стану ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» на ринку за 2017 – 2019 рр.

№ п./п.	Об'єкт оцінки	Критерій позитивної оцінки	Бал A_{ij}^1
1	Тривалість роботи на ринку	Більше двох років	5
2	Наявність конкуренції	Відсутність великих конкурентів (частка яких у порівнянні з обсягом реалізації понад 30%)	5
3	Диверсифікація послуги	Широкий асортимент та унікальність послуг, що надаються	4
4	Частка ринку	Позитивна динаміка за даними ретроспективного аналізу	5
5	Сезонність	Відсутність впливу даного фактора	5
Сума балів $\sum A_{ij}$			24
Максимально можлива сума балів			25

Таблиця 2.8 – Оцінка ділової репутації ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ»
за 2017 – 2019 рр.

№ п/п	Об'єкт оцінки	Критерій позитивної оцінки	Бал B_{ij}^2
1	Відгук в засобах масової інформації	Позитивний	5
2	Відгук партнерів по бізнесу	Позитивний	5
3	Наявність заборгованості по оплаті праці	Відсутня	4
4	Репутація якості продукції	Позитивний (наявність сертифікатів якості, Держстандартів)	4
Сума балів $\sum B_{ij}$			18
Максимально можлива сума балів			20

Таблиця 2.9 – Оцінка залежності від великих постачальників та покупців
ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2017 – 2019 рр.

№ п/п	Фактор	Критерій позитивної оцінки	Бал C_{ij}^3
1	Залежність від великих постачальників транспортних засобів, запчастин та палива	Відсутня	2
2	Частка грошових розрахунків з покупцями	Переважає грошова форма розрахунків	3
3	Тривалість господарських зв'язків	Більша частина господарських зв'язків підтримується з постійними контрагентами (більше двох років)	5
Сума балів $\sum C_{ij}$			10
Максимально можлива сума балів			15

Таблиця 2.10 – Оцінка власників ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2017 – 2019 рр.

№ п/п	Об'єкт оцінки Об'єкт	Критерій позитивної оцінки	Бал D_{ij}^4
1	Інформація про склад засновників	Список засновників прозорий	5
2	Інформація про засновників	Власники не є фіктивними особами	5
3	Характеристика участі власників в управлінні капіталом	Беруть участь в управлінні діяльності підприємства, виявляють інтерес до діяльності компанії	4
4	Конфлікти між керівництвом	Інформація про наявність конфліктів відсутня	5
5	Розподіл часток статутного фонду	Не сформований контрольний пакет в статутному фонді; максимальна частка в статутному фонді не перевищує 20% статутного капіталу	2
Сума балів $\sum D_{ij}$			21
Максимально можлива сума балів			25

Таблиця 2.11 – Оцінка рівня керівництва ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2017– 2019 рр.

№ п/п	Фактор	Критерій позитивної оцінки	Бал E_{ij}^5
1	Директор підприємства	Прозорість призначення на посаду, наявність спеціальної освіти, стаж роботи, вплив на стратегічні рішення	4
2	Сталість управлінського складу	Стабільність, висока кваліфікація кадрів, хороші рекомендації в професійних колах	4
3	Нормативна база підприємства	Наявність внутрішньої нормативної бази з високим ступенем деталізації, порядком прийняття управлінських рішень	4
4	Організація планування	Наявність оперативних, стратегічних бізнес-планів, що складаються на регулярній основі	3
5	Конфлікти з державними органами і персоналом	Відсутність конфліктів та інформації про подібні конфлікти, дотримання встановлених норм, правил діяльності	3
Сума балів $\sum E_{ij}$			18
Максимально можлива сума балів			25

Для отримання підсумкової зведеної оцінки розрахуємо середньозважений показник. Зведемо дані оцінок в табл. 2.12. Значення вагових коефіцієнтів присвоєні на основі суб'єктивної оцінки значущості кожної групи показників для визначення стратегічної інвестиційної привабливості ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ».

Таким чином, виходячи з розрахованих показників підсумкова оцінка стратегічної інвестиційної привабливості ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» дорівнює 18,2 з 22 балів $(18,2/22) \cdot 100\% = 83,73\%$ від нормативного значення) такий показник свідчить про наявність високого потенціалу підприємства до залучення додаткового інвестиційного капіталу.

Критерієм зниження загальної оцінки інвестиційної привабливості підприємства, є залежність від великих постачальників транспортних заходів, палива, запчастин для виконання послуг. Основними покупцями продукції ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» підприємства виступають юридичні особи (обсяг виручки таких покупців в загальній виручці підприємства становить більше 70%).

Таблиця 2.12 – Оцінка стратегічної інвестиційної привабливості ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2017 – 2019 рр.

№ п/п	Назва групи	Сума балів	Вага групи	Підсум- кова сума балів
1	Оцінка стану на ринку, $\sum A_{ij}$	24	0,2	4,8
2	Оцінка ділової репутації, $\sum B_{ij}$	18	0,2	3,6
3	Оцінка залежності від великих постачальників та покупців, $\sum C_{ij}$	10	0,2	2
4	Оцінка засновників підприємства, $\sum D_{ij}$	21	0,2	4,2
5	Оцінка рівня керівництва підприємства, $\sum E_{ij}$	18	0,2	3,6
6	Підсумкова оцінка: $\sum A_{ij} + \sum B_{ij} + \sum C_{ij} + \sum D_{ij} + \sum E_{ij}$	91	1,0	18,2
Максимальна сума балів				110
Підсумкова оцінка-орієнтир (за умови $\sum A_{ij}, \sum B_{ij}, \sum C_{ij}, \sum D_{ij}, \sum E_{ij} - \max; X_{ij}$)				22

Для аналізу стратегічної ефективності підприємства використовуємо метод, заснований на застосуванні коефіцієнта Спірмена. Основу оцінки становить аналіз економічних показників: чистого прибутку, прибутку від продажів, виручки від реалізації, собівартості реалізованої продукції, робіт, послуг, а також показників, що характеризують ефективність використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів. Вимірюється ступінь відповідності фактичної структури показників нормативної. Нормативна система показників темпів зростання виглядає наступним чином:

$$T_p^{чп} > T_p^{пп} > T_p^{вр} > T_p^{дз} > T_p^{сс} > T_p^{зп} > 100\% \quad (2.10)$$

де T_p – темп зростання, % відповідно: ЧП – чистий прибуток, ПП – прибуток від продажів, ВР – виручка від продажу, ДЗ – дебіторська заборгованість, СС – собівартість продажу, ЗП – заробітна плата [73].

Нормативний ряд темпів зростання показників, є базою для порівняння з фактичним, який визначається в кілька етапів. На першому етапі узагальнюються абсолютні показники фінансово-економічної діяльності підприємства за 4 роки. Динаміка основних фінансово-економічних показників за 2016–2019 рр. ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» представлена в табл. 2.13.

Таблиця 2.13 – Динаміка фінансово-економічних показників ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2017 – 2019 рр., тис. грн.

Рік	Показник					
	Чистий прибуток (ЧП)	Прибуток від продаж (ПП)	Виручка від продажу (ВП)	Дебіторська заборгованість (ДЗ)	Собівартість продукції (СС)	Фонд заробітної плати (ФЗ)
2017	467,4	4695,2	20193,7	1159,7	15498,5	306,0
2018	832,8	7147,1	28407,3	2780,3	21260,2	409,52
2019	6379,0	24532,9	56470,6	4982,6	31937,7	660,0

На другому етапі визначається динаміка показників на основі розрахунку темпів зростання.

Таблиця 2.14 – Темпи зростання фінансово-економічних показників ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2016 – 2018 рр., %.

Рік	Показник					
	Чистий прибуток (ЧП)	Прибуток від продаж (ПП)	Виручка від продаж (ВП)	Дебіторська заборгованість (ДЗ)	Собівартість послуг (СП)	Фонд заробітної плати (ФЗ)
2018	178,18	152,22	140,67	239,74	137,17	133,83
2019	765,97	343,26	198,79	179,21	150,22	161,16

На третьому етапі формуються динамічні ряди на основі розрахованих фінансово-економічних показників табл. 2.15, які зіставляються з нормативними поруч з метою визначення коефіцієнта рангової кореляції Спірмена, який може приймати значення в діапазоні $[-1; 1]$.

Розрахуємо коефіцієнт Спірмена для ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2017–2018 рр.:

$$K_{2017} = 1 - [(6 \cdot ((2 - 1)^2 + (3 - 2)^2 + (4 - 3)^2 + (1 - 4)^2 + (5 - 5)^2 + (6 - 6)^2) / (6^3 - 6) = 0,66;$$

$$K_{2018} = 1 - [(6 \cdot ((1 - 1)^2 + (2 - 2)^2 + (3 - 3)^2 + (4 - 4)^2 + (6 -)^2 + (5 - 6)^2) / (6^3 - 6) = 0,94.$$

Результати розрахунку коефіцієнта рангової кореляції Спірмена ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2018–2019 рр. представлені в табл. 2.15.

Таблиця 2.15 – Результати розрахунку коефіцієнта рангової кореляції Спірмена ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2018 – 2019 рр.

Рік	Показник						Коефіцієнт рангової кореляції Спірмена
	ЧП	ПП	ВП	ДЗ	СС	ФЗ	
Нормативний ранг показника	1	2	3	4	5	6	1
2018	2	3	4	1	5	6	0,66
2019	1	2	3	4	6	5	0,94

На основі даних табл. 2.15. , можна зробити висновок про те, що стратегічна ефективність ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2017–2018 рр., не є ефективною, тому що коефіцієнт Спірмена складає 2/3 від нормативного значення, що означає задовільну оцінку (задовільна оцінка по шкалі 0,50–0,74). В 2018 році найбільший розрив між фактичним і нормативним рангами спостерігається по показнику «Дебіторська заборгованість», що пояснюється підвищенням тарифів в 2018 р., що привело до зростання дебіторської заборгованості по такій категорії клієнтів підприємства як фізичні особи. При цьому розрив в рангах по «Собівартості послуг» та «Фонду заробітної плати» відсутній. В 2019 р. стратегічна ефективність

підприємства відмінна, оскільки коефіцієнт Спірмена складає 0,94 (відмінна оцінка за шкалою 0,85–1,00). За такими показниками як «Чистий прибуток», «Прибуток від продажів», «Виручка від продажів», «Дебіторська заборгованість» розрив фактичного та нормативного рангів відсутній. Таким чином, проведена оцінка стратегічної інвестиційної привабливості дозволяє зробити висновок, що ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» має високий потенціал до залучення додаткового інвестиційного капіталу в 2020 році [30].

На практиці найбільш часто використовуються наступні показники ділової активності: коефіцієнти оборотності активів, чистої дебіторської заборгованості, чистої кредиторської заборгованості, коефіцієнт ефективності роботи з контрагентами, тривалість обороту чистої дебіторської заборгованості, чистої кредиторської заборгованості. Всі показники зведемо в табл.2.10.

Таблиця 2.16 – Динаміка основних показників ділової активності
ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ»

Назва показника	Формула розрахунку	Роки		
		2017	2018	2019
Коефіцієнт оборотності активів $K_{об.а}$	B / A	8,894	6,136	5,408
Період оборотності активів $t_{об.а}$, дні	$360 / K_{об.а}$	41,04	58,49	67,49
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості $K_{об.д}$	$B / CГ_{ст ч д з}$	8,790	10,217	11,336
Період оборотності дебіторської заборгованості $t_{об.д}$, дні	$360 / K_{об.д}$	41,52	35,72	32,20
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості $K_{об.кз}$	$C / CГ_{ст ч к}$	12,988	9,296	7,022
Період оборотності кредиторської заборгованості $t_{об.к}$, дні	$360 / K_{об.кз}$	28,10	39,26	51,98
Коефіцієнт оборотності запасів $K_{об.з}$	$C / CГ_{ст з}$	174,336	45,052	34,617
Тривалість оборотності запасів, дні	$360 / K_{об.з}$	2,09	8,10	10,54
Тривалість операційного циклу $t_{об.оц}$, дні	$K_{об. д.} + K_{о. з}$	43,58	43,82	42,74
Тривалість фінансового циклу $t_{об.фц}$, дні	$K_{об. д.з.} + K_{о. з} - K_{об. кз}$	15,48	4,56	-9,24

Аналіз показників ділової активності ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» показав, що у підприємства за 2017–2019 рр. ділова активність сповільнилась, про що свідчить збільшення періоду оборотності активів з 41,04 дня в 2017 року до 67,49 дня в 2019 році; збільшення періоду оборотності матеріально-товарних цінностей з 2,09 дня в 2017 р. до 10,54 дня в 2019.р.; збільшення тривалості обороту кредиторської заборгованості в 1,85 разу з 28,1 дня в 2017 р. до 51,98 дня в 2019 р.. В той же час є і позитивні моменти в динаміці показників ділової активності. Так прискорила швидкість обертання дебіторської заборгованості за досліджуваний період в 1,3 рази з 8,790 обертів за рік до 11,336 оборотів. Це

свідчить про підсилення жорсткості вимог до комерційного кредитування клієнтів, підтвердженням цього виступає зменшення тривалості оборотності дебіторської заборгованості на 9,32 дня з 41,52 дня в 2017 р. до 32,20 дня в 2019 р. Позитивним фактом є від'ємне значення тривалості фінансового циклу (–9,24 дня) в 2019 р. Це свідчить про те, що в період 9,24 дня підприємство користується відстрочкою платежів з боку постачальників для фінансування своїх виробничих потреб [55].

Розрахуємо коефіцієнт ефективності роботи підприємства з контрагентами, зіставивши умови комерційного кредитування, якими підприємство користується у інших фірм, з тими умовами кредитування, які підприємство надає іншим підприємствам. Порівняння коефіцієнтів оборотності дебіторської та кредиторської заборгованості представлені в табл. 2.11. Порівняння даних коефіцієнтів здійснюється за формулою:

$$K_{\text{дз/кз}} = t_{\text{об.д}} / t_{\text{об.кз}} \quad (2.11)$$

Нормативом для даного показника вважається значення менше одиниці.

Розрахунок коефіцієнта ефективності роботи з контрагентами для ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» представлено в табл. 2.11.

Таблиця 2.11 – Оцінка ефективності роботи ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» з контрагентами за 2017 – 2019 рр.

Показник	Роки		
	2017	2018	2019
Оборотність дебіторської заборгованості, дні	41,52	35,72	32,20
Оборотність кредиторської заборгованості, дні	28,10	39,26	51,98
Коефіцієнт ефективності роботи з контрагентами	1,478	0,910	0,619

З табл. 2.11 у видно, що ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» в 2017 р. проводило неефективну політику роботи з контрагентами, тому що коефіцієнт

ефективності склав 1,478. В 2018–2019 рр. ситуація покращилась, динаміка даного коефіцієнту знизилась з 0,910 в 2018 р. до 0,619 в 2019 р., що свідчить про ефективну політику роботи з контрагентами.. Підприємство так організувало роботу з контрагентами, що добилося відтермування сплати по рахункам постачальників до 51,98 дня в 2019 р., в той же час посилило свою політику надання комерційного кредиту клієнтам з 35,72 дня в 2018 р. до 32,20 дня в 2019 р. Це позитивний факт. Необхідно зберігати таку тенденцію в роботі з контрагентами на майбутнє [37].

Перейдемо до аналізу показників ліквідності підприємства. Даний аналіз включає розрахунок трьох показників: коефіцієнта поточної ліквідності, термінової ліквідності, абсолютної ліквідності. Аналіз динаміки коефіцієнтів ліквідності ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2017–2019 рр. представлений в табл. 2.12.

Таблиця 2.12 – Аналіз динаміки коефіцієнтів ліквідності ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2017 – 2019 рр.

Показник	Роки			Норматив	Оцінка
	2017	2018	2019		
Коефіцієнт загальної (поточної) ліквідності	0,964	1,472	1,536	1,5 – 2	2017–2018 рр. – ознаки фінансової кризи; 2018 р. – норма.
Коефіцієнт термінової ліквідності	0,854	0,958	1,311	0,7 – 0,8	2016–2018 гг. – ометвріння коштів.
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,212	0,167	0,921	0,25 – 0,35	2017–2018 рр. – криза поточних платежів; 2019 р. – омертвління грошових коштів.

З табл. 2.12 видно, що на підприємстві в 2017–2018 рр. спостерігаються ознаки фінансової кризи, тому що коефіцієнт загальної ліквідності знаходиться нижче нормативного значення. Причиною фінансової кризи виступає неправильна комерційна політика підприємства, про що свідчить динаміка

коефіцієнта термінової ліквідності – так в 2018 р. він склав 0,854 проти нормативного 0,700, в 2018 р. ситуація ще більше погіршилась, коефіцієнт поточної ліквідності сягнув значення 0,958. Це можна пояснити великим обсягом дебіторської заборгованості, який в 2018 р склав 2780,3 тис. грн. З цього можна зробити висновок про те, що управління дебіторською заборгованістю на підприємстві в 2017–2018 рр. є неефективною. Аналіз динаміки коефіцієнту абсолютної ліквідності виявив, що в 2017–2018 рр. спостерігається криза поточної платоспроможності (нестача «живих» грошей). В 2019 р. у підприємства коефіцієнт абсолютної ліквідності перевищував нормативне значення в 3, 7 рази і досяг значення 0,921 [73].

Проведемо оцінку фінансової стійкості або платоспроможності підприємства. Фінансова стійкість підприємства характеризується рядом показників: коефіцієнт автономії, коефіцієнт залежності, коефіцієнт концентрації позикового капіталу, коефіцієнт маневреності, коефіцієнт інвестування, коефіцієнт фінансового ризику.

Розрахуємо коефіцієнт автономії за формулою:

$$K_{ав} = ВК/ВБ, \quad (2.12)$$

де ВБ – валюта балансу;

ВК – власний капітал.

Нормативне значення коефіцієнта повинно перевищувати 0,50. Аналіз коефіцієнта автономії в ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» представлено в табл. 2.13.

З табл. 2.13 видно, що підприємство фінансово залежно протягом 2017–2019 рр., тому що коефіцієнт автономії за ці роки менше 0,5, отже сума заборгованостей перевищує суму власних джерел фінансування [20]. Слід зазначити, що динаміка коефіцієнту автономії за досліджуваний період має позитивну тенденцію. Коефіцієнт автономії зріс з 0,205 в 2017 р. до 0,449 в 2019 р. Можна зробити висновок про те, що протягом 2016–2018 рр. ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» фінансово нестійке і залежне від кредиторів.

Таблиця 2.13 – Динаміка коефіцієнта автономії ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2017 – 2019 рр.

Показник	Роки		
	2017	2018	2019
Коефіцієнт автономії	0,205	0,236	0,449

Ступінь залежності підприємства від кредиторів можна оцінити при допомогі коефіцієнта фінансової залежності. Розраховується коефіцієнт фінансової залежності наступним чином:

$$K_{фз} = ВБ/ВК. \quad (2.13)$$

Коефіцієнт фінансової залежності підприємства показує, наскільки активи підприємства фінансуються за рахунок позикових коштів. Критичне значення коефіцієнтів фінансової залежності – 2. Занадто велика частка позикових коштів знижує платоспроможність підприємства, підриває його фінансову стійкість і відповідно знижує довіру до нього контрагентів і зменшує ймовірність отримання кредиту [51].

Динаміка коефіцієнта фінансової залежності ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2017–2019 рр. представлений в табл.2.14.

Таблиця 2.14 – Динаміка коефіцієнта фінансової залежності ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2017–2019 рр.

Показник	Роки		
	2017	2018	2019
Коефіцієнт фінансової залежності	4,878	4,237	2,227

У 2017–2019 рр. підприємство було фінансово залежним, про що свідчить коефіцієнт фінансової залежності, що змінюється в діапазоні 2,227 – 4,878. Динаміка коефіцієнта фінансової залежності ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» показує той факт, що ступінь залежності підприємства від кредиторів посилилась, що є негативним

фактом там індикатором зниження інвестиційної привабливості підприємства для інвесторів.

Проаналізуємо коефіцієнт маневреності власного капіталу представлений ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ», який знаходиться за формулою:

$$K_{\text{мск}} = (\text{ПА} - \text{ПЗ}) / \text{ВК}, \quad (2.14)$$

де ПА – поточні активи;

ПЗ – поточні зобов'язання.

Коефіцієнт маневреності характеризує, яка частка джерел власних коштів знаходиться в мобільній формі, і дорівнює відношенню різниці між сумою всіх джерел власних коштів і вартістю необоротних активів до суми всіх джерел власних коштів і довгострокових кредитів і позик. Рекомендоване значення – 0,5 і вище. Цей показник може значно варіювати в залежності від структури капіталу і галузевої приналежності підприємства. Нормальною вважається ситуація, в якій коефіцієнт маневреності в динаміці незначно збільшується [54].

Динаміка коефіцієнта маневреності ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2017–2019 рр. представлена в табл. 2.15.

Таблиця 2.15 – Динаміка коефіцієнта маневреності ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2017 – 2019 рр.

Показник	Роки		
	2017	2018	2019
Коефіцієнт маневреності	–0,138	0,535	0,636

З табл. 2.15 видно, що капітал маневреності ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» в 2017 р. негативний, що свідчить про те що власні обігові кошти підприємства фінансуються за рахунок позикових коштів, що є негативним фактором. В 2018–2019 рр. коефіцієнт маневреності більше нормативного значення 0,5, що означає про здатність підприємства в повному обсязі підтримувати рівень власного оборотного капіталу й поповнювати оборотні кошти в разі потреби за рахунок власних джерел [61].

Розрахуємо коефіцієнт інвестування за формулою:

$$K_{\text{и}} = \text{ДО} / \text{НА}, \quad (2.15)$$

де ДО – довгострокові зобов'язання;

НА – необоротні активи.

Коефіцієнт показує частку, яку складають довгострокові зобов'язання в обсязі поза обігових активів.. Низьке значення цього коефіцієнту свідчить про неможливість залучення довгострокових позик та кредитів, або про залежність від сторонніх інвесторів.

Динаміка коефіцієнта інвестування ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2017–2019 рр. представлена в табл. 2.16.

Таблиця 2.16 – Динаміка коефіцієнта інвестування ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2017–2019 рр.

Показник	Роки		
	2017	2018	2019
Коефіцієнт інвестування	–	0,039	0,038

З табл. 2.16 видно, що підприємства в 2018–2019 рр. вело інвестицій діяльність, яка не характеризується великою активністю.

Розрахуємо коефіцієнт співвідношення позикових і власних коштів (фінансового ризику підприємства) формулою:

$$K_{\text{с/з}} = \text{ЗК} / \text{ВК}, \quad (2.16)$$

де ЗК – залучений капітал.

Динаміка коефіцієнта фінансового ризику ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» представлена в табл. 2.17.

Таблиця 2.17 – Динаміка коефіцієнта фінансового ризику інвестування ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2017–2019 рр.

Показник	Роки		
	2017	2018	2019
Коефіцієнт фінансового ризику	3,8781	3,232	1,227

З табл. 2.17 видно, що у ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2017–2019 рр. коефіцієнт фінансового ризику знаходиться в діапазоні 1,227–3,878, що значно вище 1. Це свідчить про високу ймовірність настання фінансових ризиків і про залежність підприємства від позикових коштів, що потребує пошуку шляхів підвищення прибутку підприємства та його фінансового становища.

3. РОЗРОБКА РЕКОМЕНДАЦІЙ ЩОДО ПІДВИЩЕННЮ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Вибір напрямків підвищення прибутку підприємства

Як показав аналіз фінансово-економічного становища ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2017–2019 рр. ділова активність сповільнилась, про що свідчить збільшення періоду оборотності активів з 41,04 дня в 2017 року до 67,49 дня в 2019 році. Сповільнення обороту активів є скритим резервів підвищення прибутку. Коефіцієнт фінансового ризику підприємства за 2017–2019 рр. знаходиться в діапазоні 1,227–3,878, що значно вище 1. Це свідчить про високу ймовірність настання фінансових ризиків і про залежність ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» від позикових коштів, що потребує пошуку шляхів підвищення прибутку підприємства та шляхів покращення його фінансового становища. На рис. 3.1 представлено основні напрямки підвищення прибутку підприємства.

З рис. 3.1 видно, що у ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» є такі напрямки підвищення прибутку:

- прискорення обертання активів підприємства;
- зниження собівартості послуг на вивіз та поховання твердих побутових відходів (ТПВ);
- зниження витрат підприємства (адміністративні витрати);
- оптимізація тарифної політики підприємства;
- диверсифікація діяльності підприємства (послуги переробки ТПВ);
- здача в оренду непрофільних активів (частина парковки).

Прискорення обертання активів підприємства полягає в їх більш інтенсивному використанні. Пропонується в ті часи, коли сміттєвози та вантажні автомобілі по вивозу крупно габаритних відходів не задіяні у обслуговуванні населення та юридичних осіб на договірній основі використовувати для вивозу крупно габаритних відходів на почасовій основі.

Рис. 3.1 – Напрямки підвищення прибутку ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ»

В зв'язку з тим, що 45,1 % виручки ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» припадає на транспортування твердих побутових відходів, тому буде логічним оптимізувати тарифну політику підприємства в галузі надання послуг по вивозу та похованню твердих побутових відходів. Тарифи, за якими ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» надає послуги по вивозу та похованню ТПВ представлено в табл. 3.1 . Слід відмітити що в структурі виручки від цього виду послуг бюджетні організації займають 10,1% , населення – 84,0 %, інші споживачі (не бюджетні організації) 5,9%. Тому буде логічним оптимізувати тарифну політику з населенням. З табл.3.1 видно, що тариф на вивіз 1 м³ ТПВ з ПДВ складає 107,55 грн/м³, на транспортування 1 м³ ТПВ з ПДВ – 7,24 грн /м³ .

Таблиця 3.1 – Тарифи на вивіз твердих побутових відходів (ТПВ) та крупногабаритних відходів

Види послуг та групи споживачів	Тариф на вивіз 1 м ³ ТПВ з ПДВ, грн.	В тому числі на транспортування 1 м ³ ТПВ з ПДВ, грн.	В тому числі на поховання 1 м ³ ТПВ з ПДВ, грн.
Тверді побутові відходи			
Населення (незалежно від форми власності будинків)	114,79	107,55	7,24
Бюджетні організації	129,19	121,26	7,93
Інші споживачі	168,50	158,16	10,34
Крупногабаритні відходи			
Населення (незалежно від форми власності будинків)	231,98	224,74	7,24

Бюджетні організації	261,32	253,39	7,93
Інші споживачі	340,84	330,50	10,34

Для кожного мешканця м. Харкова рішенням виконавчого комітету Харківської міської ради № 918 от 12.12.2018 встановлена норма надання послуг з транспортування твердих побутових відходів на 1 людину в м³ в обсязі 2,15 м³ на рік, на поховання ТПВ на 1 людину в м³ в обсязі – 0,15 м³.

Оплата з кожного мешканця м. Харкова за послугу вивозу ТВП щомісячно нараховується за наступною формулою:

$$O_{\text{міс}} = ((T_{\text{ТПВ}} + T_{\text{ПОХ}}) \cdot N_{\text{ТПВ}} + (T_{\text{КГ}} + T_{\text{ПОХ}}) \cdot N_{\text{КГ}} / 12) \cdot k, \quad (3.1)$$

де $O_{\text{міс}}$ – щомісячна оплата за послуги з вивезення побутових відходів;

k – кількість споживачів, що проживають у житловому приміщенні;

$T_{\text{ТПВ}}$ – тариф на послуги з вивезення (перевезення) твердих побутових відходів, затверджений рішенням виконавчого комітету Харківської міської ради;

$T_{\text{ПОХ}}$ – тариф на послуги з вивезення (поховання) побутових відходів, затверджений рішенням виконавчого комітету Харківської міської ради;

$N_{\text{ТПВ}}$ – норма надання послуг з вивезення побутових відходів для жителів будинків місцевих рад, будинків ЖБК та ОСББ, а також підвідомчих будинків, затверджена рішенням Харківської міської ради;

$T_{\text{кг}}$ – тариф на послуги з вивезення (перевезення) великогабаритних відходів, затверджений рішенням виконавчого комітету Харківської міської ради;

$N_{\text{кб}}$ – норма надання послуг з вивезення великогабаритних відходів для жителів будинків місцевих рад, будинків ЖБК та ОСББ, а також підвідомчих будинків, затверджена рішенням Харківської міської ради;

12 міс – дванадцять місяців року.

Таким чином, оплата за послуги з вивезення (перевезення, поховання) побутових відходів на 1 людину в місяць буде дорівнювати:

$O_{\text{міс}} = ((107,55 + 7,24) \cdot 2,15 + (224,74 + 7,24) \cdot 0,15) / 12) \cdot 1 \text{ чол.} = 23,47$ грн./міс,

де 107,55 – тариф на послуги з вивезення (перевезення) твердих побутових відходів, грн. / м^3 ;

7,24 – тариф на послуги з вивезення (поховання) побутових відходів, грн. / м^3 ;

2,15 – норма надання послуг з вивезення твердих побутових відходів на 1 людину, м^3 / рік;

224,74 – тариф на послуги з вивезення (поховання) великогабаритних відходів, грн. / м^3 ;

0,15 – норма надання послуг з вивезення великогабаритних побутових відходів на 1 людину, м^3 / рік.

В зв'язку з тим що обсяг ТПВ постійно зростає, особливо в мікрорайонах з висотними будівлями, де мешкає багато людей, то буде логічно збільшити норму

надання послуг з вивезення твердих побутових відходів на 1 людину з $2,15 \text{ м}^3$ до $2,5 \text{ м}^3$, норму надання послуг з вивезення великогабаритних побутових відходів на 1 людину з $0,15 \text{ м}^3$ до $0,5 \text{ м}^3$.

Зробимо розрахунок оплата за послуги вивезення (перевезення, поховання) побутових відходів на 1 людину в місяць з урахуванням змінених нормативів:

$$O_{\text{міс}}^{\text{прог}} = ((107,55 + 7,24) \cdot 2,50 + (224,74 + 7,24) \cdot 0,50) / 12) \cdot 1 \text{ чол.} = \\ = 33,58 \text{ грн./міс,}$$

Прибуток підприємства може зрости за рахунок підвищення тарифу на економічно обґрунтовану величину. Для економічного обґрунтування тарифу необхідно знати структуру тарифу. Виконаємо розрахунок економічно обґрунтованих планових витрат, які включені в тариф на послуги з вивезення ТПВ для населення. Розглянемо структуру тарифу на перевезення 1м³ ТПВ для населення (табл. 3.2). Нагадаємо, що цей тариф зараз складає 107,55 грн /м³

Таблиця 3.2 – Калькуляція розрахунку економічно обґрунтованих планових витрат, які включені в тариф на послуги з вивезення ТПВ для населення

Статті витрат	Планові витрати	
	Всього, грн	грн /м ³
1	2	3
Обсяг вивозу ТПВ по I групі споживачів (населення)	100671,47 м ³	
Виробнича собівартість:	8393680,42	83,39
1.Прямі витрати	7481260,35	74,32
Прямі матеріальні витрати, всього,	4631689,55	46,01

в тому числі:		
витрати на паливно-мастильні матеріали	4295772,97	42,66
витрати на матеріали	9862,56	0,09
витрати на покупні комплектуючі вироби (шини, акумулятори, запчастини)	304014,56	3,02
витрати на інші матеріальні ресурси (МШП)	22039,47	0,23
2. Прямі витрати на оплату праці, всього		
в тому числі:	2126794,70	21,13
основна заробітна плата виробничого персоналу	1533133,17	15,23
додаткова заробітна плата виробничого персоналу	593661,53	5,90
.Інші прямі витрати всього,		
в тому числі:	722776,10	7,18
єдиний взнос на загальнообов'язкове державне соціальне страхування виробничого персоналу	467894,84	4,66
амортизація транспорту	233848,73	2,32

Закінчення табл. 3.2

1	2	3
інші виробничі витрати (послуги сторонніх організацій– витрати на техогляд та обов'язкове страхування транспортних засобів, медичинський огляд водіїв участка санітарної очистки на вивозі ТПВ)	21032,53	0,20
4. Загальногосподарські витрати всього	912420,07	9,07

5. Адміністративні витрати усього	1128337,04	11,21
6. Витрати на збут послуг всього	41909,02	4,16
7. Всього повна собівартість (рядок 1 + рядок 2 + рядок 3 + рядок 4 + рядок 5 + рядок 6)	9941701,48	98,75
Планова рентабельність 10%	—	9,88
Разом		108,63
Податок на додану вартість 20%		21,73
Тариф на послуги з вивезення ТПВ для населення		130,36

З табл. 3.2 видно, що економічно обґрунтований тариф для надання послуг населенню з вивезення ТПВ на 1м³ складає 130,36 грн/м³, що на 21,22% вище діючого на даний момент тарифу.

Виходячи з норми надання послуг з вивезення твердих побутових відходів на 1 людину в розмірі 2,15 м³ та чисельності мешканців, яким надає послуги

ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ можна розрахувати додатковий чистий прибуток в результаті впровадження економічно обґрунтованого тарифу для вивезення ТПВ для населення:

$$\text{ЧП}_T = (T_{\text{ТПВ}} - S_{\text{ПОВ}}) \cdot k \cdot (1 - h), \quad (3.2)$$

де ЧП – чистий прибуток;

$S_{\text{ПОВ}}$ – повна собівартість надання послуги перевезення 1 м³ твердих побутових відходів для населення;

h – податок на прибуток

Впровадження економічно обґрунтованого тарифу для надання послуг населенню з вивезення ТВП дасть можливість отримати чистий прибуток в розмірі:

$$\text{ЧП} = (130,36 - 98,75) \cdot 46824 \cdot (1 - 0,18) = 1\,216\,647,65 \text{ тис. грн.}$$

З огляду на структуру економічно обґрунтованого тарифу на послуги з вивезення ТПВ для населення можливо знизити на 5% витрати на матеріали, запчастини, та шини для сміттєвозів шляхом укладання угод на постійне співробітництво с ТОВ «Автофастера».

Ще одним резервом отримання прибутку може служити зниження адміністративних витрат. В 2019 р. вони займали питому вагу у інших витратах майже 45,3%, а в абсолютному значенні – 7596,58 тис. грн. Для скорочення адміністративних витрат пропонується скоротити чисельність адміністративно-управлінського персоналу на 2 одиниці з окладом по 15,0 тис грн. Розрахуємо додатковий чистий прибуток підприємства від скорочення адміністративних витрат:

$$\Delta\text{ЧП}_{\text{AB}} = (N \cdot \text{ЗП}_1 \cdot 1,22 \cdot 12) \cdot (1 - h), \quad (3.3)$$

де E – економічний ефект від звільнення працівників (економія коштів);

ЗП_1 – оклад 1-ого адміністративного робітника;

1,22 – коефіцієнт, який ураховує ЄСВ.

Додатковий чистий прибуток підприємства від скорочення адміністративних витрат складе:

$$\Delta\text{ЧП}_{\text{AB}} = (2 \cdot 15,0 \cdot 1,22 \cdot 12) \cdot (1 - 0,18) = 360,15 \text{ тис. грн.}$$

Ще одним напрямком підвищення прибутку підприємства є отримання додаткового доходу від здачі в оренду непрофільних активів, які не задіяні у виробництві. У ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» на балансі є парковка, на якій розташовані сміттєвози. Частина площі цієї парковки (30%) відсотків постійно вільно. Тому доцільним було запропонувати підприємству ці 30% парковки здавати в оренду фізичним або юридичним особам. У підприємства на балансі є також будівля, в якій розташована адміністрація підприємства. В зв'язку з тим, що на підприємстві запропоновано звільнити 2 робітника адміністративно-управлінського апарату то звільняється одна кімната площею 20 м² яку теж доцільно здати в оренду з місячною орендною платою 5,0 тис грн. В результаті здачі в оренду офісу ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» може отримати додатковий річний дохід в розмірі $5,0 \cdot 12 = 60,0$ тис. грн. Додатковий чистий прибуток від здачі в оренду офісу складе $\Delta \text{ЧП}_{\text{AP}} = 60 \cdot (1 - 0,18) = 49,2$ тис. грн.

Диверсифікацію діяльності підприємства як джерело прибутку буде детально розглянуто в наступному підрозділі роботи.

3.2. Обґрунтування та розробка заходів щодо реціклінгу твердих побутових відходів

В зв'язку з тим, що ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» займається вивозом (перевезенням та похованням) твердих побутових відходів, було б доцільним запропонувати йому диверсифікувати свою діяльність в бік переробки (реціклінгу) твердих побутових відходів. Це досить актуальний та потрібний вид діяльності, який несе ще й екологічний та соціальний ефект для мешканців м. Харкова.

Останні статистичні дані говорять про те, що на одного мешканця України припадає близько 300 тонн сміття. Обсяги утворення твердих побутових відходів досягли 11,8 млн. т в 2020 році (без урахування даних з

тимчасово окупованих територій, Автономної Республіки Крим та м. Севастополь).

І якщо враховувати той факт, що в нашій державі побутові відходи не переробляються, а накопичуються на звалищах і їх кількість повсякденно зростає, то екологічний стан країни – одна з актуальних і серйозних проблем. Не кажучи вже про те, що очікує майбутні покоління, якщо ми не досягнемо значних змін.

Тверді побутові відходи – відходи, які утворюються в процесі життєдіяльності людини і не використовуються на місці їх накопичення.

Побутове сміття негативно впливає на навколишнє середовище, погіршує рівень життя людини, а також впливає на здоров'я нації в цілому.

Склад відходів, який утворюється в однієї людини, залежить від її доходу, а, отже, від типу споживання. З ростом добробуту суспільства збільшується кількість побутових відходів. Також структура ТПВ відрізняється в різних територіях України, в міській та сільській місцевості.

Всього лише 5,93% ТПВ переробляється сьогодні в Україні (з них 2,73% спалено, 3,2% направлено на сміттєпереробні заводи і приблизно 0,0003% було перероблено за допомогою компостування), 94,07% розміщується на звалищах і полігонах. У європейських країнах переробка займає в середньому 60%. У передових країнах налагоджено сортування та вторинну переробку сміття, тобто рециклінг.

в Україні практично відсутня правова і технічна база для впровадження новітніх технологій рециклінгу. Відсутність необхідних коштів в бюджетах всіх рівнів, непривабливий для інвесторів бізнес-клімат і політична нестабільність, бездіяльність місцевих органів влади, а також суперечки щодо земельних питань на місцевому рівні змушують Україну продовжувати будівництво нових полігонів, замість розробки і впровадження сучасної системи управління ТВП та потужностями по їх рециклінгу.

Цільова аудиторія запропонованого заходу включає територіальну громаду міста Харкова. Відповідно до ст. 15 закону України «Про відходи», громадяни України, іноземці та особи без громадянства зобов'язані вносити в

установленому порядку плати за користування послугами з вивезення побутових відходів. Плата за послуги з вивезення побутових відходів нараховується на кожного жителя, який, згідно зі статтею 14 Закону має право на:

а) безпечні для їх життя та здоров'я умови при здійсненні операцій щодо поводження з відходами;

б) одержання в установленому порядку повної та достовірної інформації про безпеку об'єктів поводження з відходами як тих, що експлуатуються, так і тих, будівництво яких планується;

в) відвідування в установленому порядку спеціально відведених місць чи об'єктів поводження з відходами;

г) участь в обговоренні питань, пов'язаних із розміщенням, проектуванням, спорудженням та експлуатацією об'єктів поводження з відходами;

д) екологічне страхування відповідно до законодавства України;

е) відшкодування шкоди, заподіяної їх здоров'ю та майну внаслідок порушення законодавства про відходи.

Стаття 9 Закону передбачає: Територіальні громади є власниками відходів, що утворюються на об'єктах комунальної власності чи знаходяться на їх території і не мають власника або власник яких невідомий (безхазяйні відходи).

Цей захід націлений також на майбутні покоління, яким доведеться жити в тих екологічних умовах, які ми їм залишимо. Тому окремою категорією стейхолдерів цього проекту виступають всі ті батьків, які в турботі про майбутнє своїх дітей зацікавлені в збереженні чистого довкілля.

Важливою цільовою групою цього заходу виступають діти різного віку, яким його реалізація покаже приклад правильного поводження з відходами для охорони навколишнього середовища і турботи про природу як про своє майбутнє.

Також реалізація рециклінгу ТПВ дозволить зробити Харків більш привабливим для гостей, туристів, студентів як з різних куточків України, так і з-за кордону. Що в свою чергу сприятиме економічному розвитку Харків.

Сутність рециклінгу полягає в наступному. Переважно організаційними методами, без значних фінансових витрат, можна перейти на сортування твердих побутових відходів на рівні територіальної громади міста, а підприємство, що буде цим займатися отримає додатковий прибуток від подальшої переробки ТПВ.

Закон України «Про відходи» передбачає основні принципи державної політики у сфері поводження з відходами: пріоритетний захист навколишнього природного середовища та здоров'я людини від негативного впливу відходів, забезпечення ощадливого використання матеріально-сировинних та енергетичних ресурсів, науково обґрунтоване узгодження екологічних, економічних

та соціальних інтересів суспільства щодо утворення та використання відходів з метою забезпечення його сталого розвитку.

Відповідно до цих принципів пропонується наступна послідовність переходу до сортування твердих побутових відходів:

а) Масштабна інформаційна кампанія по доведенню основних методів, деталей, умов, термінів переходу до нового поводження з ТПВ до основної маси жителів міста (за 3-4 тижня до переходу).

б) Підготовча робота до прийому сортованих відходів: укладання угод з переробниками і підготовка складських приміщень для тимчасового зберігання накопичених відходів.

в) Основна проблема переходу до сортування в Україні полягає у спільному накопиченні ТПВ, через що основні види відходів втрачають свою товарну привабливість. Тому важливо харчові відходи відразу відокремлювати. Вони підлягають щоденній утилізації і можуть бути використані або для відгодівлі тварин, або для компостування та подальшого використання на рекультивацію земель. Навіть при захороненні вони повністю безпечні і

перетворюються на добрива природнім шляхом. Для їх утилізації потрібні угоди з фермерами та іншими представниками прилеглих до міста територій.

г) Скло, папір, пластикові пляшки, кришечки від них, метал, поліетилен приводяться в домогосподарствах до належного вигляду, складаються і або вивозяться раз на тиждень з дворів, або складаються в спеціально передбачені контейнери, встановлені у зручних для більшості місцях. Важливо, щоб ці контейнери були недоступні для сторонніх осіб.

д) В місцях проведення масових заходів контейнери для різного виду відходів встановлюються за рахунок продавців і прибираються після закінчення заходу відповідно до укладених угод про утилізацію, передбачених дозволом на продаж.

ж) Цех із сортування ТПВ забезпечує своєчасне вивезення наповнених контейнерів і забезпечує сортування нерозділених відходів.

з) Порушники громадського порядку в сфері поводження з ТПВ несуть відповідальність у вигляді штрафу, який направляється на удосконалення системи сортування.

і) Поступова відмова від пакування в поліетилен і перехід на природне пакування.

к) Ці норми повинні бути в правовому порядку закріплені на локальному рівні.

Розглянемо результати, які будуть отримані. Якщо виходити із середніх розрахунків формування відходів 300 кг на одного жителя в рік, щоденно Харків в середньому продукує більше 1 тис. тонн сміття, яке в основній масі в нерозділеному вигляді вивозиться на сміттєзвалища і стає джерелом отруєння води, ґрунту і повітря. З такими темпами наше місто дуже скоро може опинитися в ядовитому кільці з непередбачуваними наслідками.

Даний проект дозволяє повністю відмовитися від звалищ, тому що не утилізовані відходи, які будуть залишатися після сортування, можуть безпечно спалюватися з виділенням енергії для міста. Небезпечні гази виділяються при спалюванні поліетилену, який передбачається сортувати.

Значний економічний ефект дасть рециклінг відсортованих відходів і у вигляді їх повторного використання, і за рахунок економії ресурсів.

Ми пропонуємо створити цех по переробці ТПВ. Дуже важливим буде соціальний ефект від реалізації проекту цеху із сортування ТПВ. Сьогодні більшість харків'ян демонструють свідоме ставлення до проблем сміття і по можливості сортують відходи. Потрібна тільки політична воля влади на підтримку і розвиток цих ініціатив. Ті, хто не замислюється про проблеми рециклінгу, діляться на дві групи. Одна група готова у разі позитивного прикладу його наслідувати. А хто не піддається, буде виховуватися штрафними санкціями. У всіх випадках наочний соціальний ефект у вигляді підвищення екологічної свідомості і якості навколишнього середовища.

Розглянемо індикатори вимірювання та досягнення результатів. Головним результатом реалізації проекту цеху із сортування ТПВ є демонстрація можливостей спільних дій громади, бізнесу і влади у вирішенні суспільних проблем.

Індикаторами досягнення результатів будуть виступають загальна кількість в тонах відсортованих та перероблених ТПВ, а також кількість перероблених відходів за видами : поліетилен, макулатура, скло, жерстяні вироби, інші побутові відходи, загальна кількість сміттєвих звалищ, та їх загальна площа.

Сортування ТПВ представляє собою складну багатогранну проблему, яка може бути вирішена тільки на умовах взаємодії громади, бізнесу в обличчі ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» і влади.

Громада виступає замовником на прийнятні умови життя, в тому числі за рахунок раціонального поводження з відходами. І демонструє готовність дотримуватися правил сортування. Партнерами даного проекту виступає влада в особі міськради, комунальне підприємство «Жилкомсервіс»

Бізнес в особі супермаркетів, ресторанів, підприємств харчування, а також паперових фабрик, заводи по виробництву пива та алкогольних напоїв, фермери.

Розглянемо процеси (плани) з реалізації проекту . Нами запропоновано створити на базі ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» цех з сортування та переробки твердих побутових відходів. Для цього потрібно виконати ряд заходів.

- отримання дозволів та погоджень від міської влади на побудову цеху по сортуванню твердих побутових відходів (ТПВ);

- купівля або оренда земельної ділянки площею 600 м^2 для будівництва цеха сортування твердих побутових відходів ($S = 500 \text{ м}^2$) та складу ($S = 100 \text{ м}^2$);

- створення сайту та просування в соціальних мережах. Для ефективного розвитку проекту необхідно використовувати сучасні та зручні методи комунікації, з яких громадські та потенційні інвестори будуть дізнаватися про ідею проекту за допомогою Інтернет-ресурсів;

- проведення тендеру на будівництво;

- укладання контрактів на будівництво;

- підготовка майданчика для будівництва цеху та складського приміщення.

- будівництво цеху з сортування та переробки твердих побутових відходів та складського приміщення для зберігання твердих побутових відходів та перероблених відходів;

- будівництво огороження у вигляді бетонного паркану;

- проведення тендеру на закупівлю обладнання.

- поставка обладнання (сортувальна лінія, накопичувальний бункер, дробарка, магніт і прес);

- монтаж та налагодження необхідного обладнання;
- підключення комунікацій;
- наймання та навчання персоналу (20 осіб);
- запуск виробництва;
- укладання договорів з підприємствами та підприємцями на результати сортування та переробки твердих побутових відходів (паперові фабрики та заводи по виробництву гофрованого картону, заводи по виробництву пива та алкогольної продукції, розливу води та інших напоїв та інш.);
- встановлення в дворах м. Харкова п'ятьох видів пластикових сміттєвих контейнерів для різних відходів: жерстяних виробів, макулатури, скла, поліетилену та інших побутових відходів.

Для реалізації проекту потрібне залучення додаткових ресурсів (інвестицій) на закупівлю обладнання. Склад інвестицій для реалізації проекту рециклінгу (переробки та сортування твердих побутових відходів) наведено в табл. 3.3.

Таблиця 3.3. – Склад інвестицій (І) для реалізації інвестиційному проекту по рециклінгу твердих побутових відходів

Обладнання	Вартість, грн
Сортувальна лінія	540 000,0
Накопичувальний бункер	27 000,0
Дробарка	545 000,0
Магніт	30 000,0

Прес	54 000,0
Сміттєвий пластиковий контейнер обсягом 1,1 м ³ , 200 шт	$200 \cdot 5\,600 = 1\,120\,000,0$
Будування цеху та складського приміщення	3500 000,0
Усього	2 816 000,0
Усього	5 816 000,0

Крім цього, обслуговування бізнес-проекту містить напрями діяльності, які повинні бути оплачені, наприклад створення та підтримка сайту, який повинен просувати бізнес-проект в соціумі, та сприяти набуттю ним соціального значення, інформувати про соціально-економічний ефект від рециклінгу в м. Харкові.

Джерелом інвестицій даного проекту виступає чистий прибуток ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» . В 2019 р. підприємство отримало 6379,0 тис. грн. чистого прибутку, що є достатнім, так як на впровадження проекту потрібно 2 816,0 тис . грн.

3.3 Економічна ефективність запропонованих заходів

Проведемо економічну ефективність рециклінгу ТПВ .

У великому місті склад ТПВ включає: папір і картон – 35%, харчові відходи – 41%, пластмаси – 3%, скло – 8%, метали – 4%, текстиль та інше – 9%. В середньому переробляється 10%–15% сміття. Тверді побутові відходи піддаються переробці тільки на 3%– 4%, промислові на 35%.

За середніми розрахунками, обсяг сміття на 1 жителя Харкова становить від 250 кг в рік. Ці дані можуть варіюватися дуже істотно. Але навіть якщо вони зростуть до 300 кг, загальний обсяг щорічних ТПВ в Харкові збільшиться більш ніж на 70 тис. тонн в рік, як показано в розрахунках, наведених у табл. 3.4.

Таблиця 3.4 – Обсяг сміття в м. Харкові на 1 мешканця в 2020 р.

Населення м. Харкова 2019 р.	Обсяг сміття в місті за 1 рік при 250 кг на 1 особу	Обсяг сміття в місті за 1 рік при 300 кг на 1 особу
1,448 млн. осіб	362 тис. тон	434,4 тис. тон

В зв'язку з тим, що ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» обслуговує 46824 осіб. за рік воно при обсязі сміття в 300 кг на одну особу зможе обробити $46842 \cdot 300 = 14\,052\,600$ кг = 14,05 тис. т сміття.; при обсязі сміття в 250 кг на одну особу зможе обробити $46842 \cdot 250 = 11\,710\,500$ кг = 11,71 тис. т сміття

Сортування сміття дозволить отримати сировину для подальшої переробки в таких обсягах (табл. 3.5).

Таблиця 3.5 – Обсяги сировини, які можливо отримати від сортування та переробки сміття, тис. т

Всього відходів	Папір та картон — 35 %,	Харчові відходи — 41 %	Пластмаси — 3 %	Скло — 8 %	Метали — 4 %	Текстиль та інше — 9 %
11,71	4,10	4,80	0,35	0,94	0,47	1,05
14,05	4,91	5,76	0,42	1,14	0,56	1,26

Варіанти застосування харчових відходів представлено в табл. 3.6

Таблиця 3.6 – Варіанти застосування харчових відходів

Відгодівля тварин (1/3)	Компост (2/3)
1,92 тис. тон	3,84 тис. тон

Навіть якщо тільки третина харчових відходів буде надходити на відгодівлю тваринам, це дозволить вирощувати в рік до 850 голів худоби. Правда, для такого використання харчові відходи повинні збиратися щодня. І це нормальна практика – забирати щодня тільки харчові відходи (а решта в сортованому вигляді домогосподарства збирають і здають в пластикові сміттєві контейнери в міру накопичення). Переробка харчових відходів на компост дозволить виробляти органічне добриво, дуже дорогий біогумус, який можна експортувати, поступово забезпечити рекультивацію наших виснажених земель. Варіанти застосування пластмас: ПВХ-гранули; флекс; хімічне волокно; паливо. Існують також технології створення дорожнього покриття зі сміття, що в нашій ситуації вкрай актуально.

Розрахунок виручки від сортування та переробки сміття представлено в табл.3,7, з якої видно що річний дохід складає 27,75 млн. грн.

Таблиця 3.7 – Розрахунок річного доходу від рециклінгу сміття

Вид ресурсу	Ціна 1 т, тис. грн	Річний обсяг, тис. тонн	Вартість,млн. грн.
1	2	3	4
Поліетилен (пластмас)	5,50	0,42	2,31

1	2	3	4
Папір та картон	1,50	4,91	7,37
Скло	1,50	1,14	1,710
Компост	1,5	3,84	5,76
Текстиль	5,3	1,26	6,68
Метали	7,0	0,56	3,92
Доходи усього	—	12,13	27,75

Цех з сортування сміття по плану буде працювати в три зміни. На кожній зміні буде задіяно по 5 робітників та один охоронець. Планувати та організовувати роботу цеху будуть два управлінця. Розрахунок річної заробітної плати робітників та менеджерів з відрахуванням на соціальне страхування приведено в табл.3.8.

Таблиця 3.8 – Розрахунок витрат на заробітну плату робітників та менеджерів цеха по сортуванню та переробці сміття

Вид персоналу	Кількість, осіб	Місячна заробітна плата, тис. грн	Річна заробітна плата, тис. грн	Витрати на ЕСВ, тис. грн	Разом, тис. грн
Робітники	15	12,0	2160,0	475,2	2635,2

Охоронці	3	15,0	540,0	118,8	658,8
Менеджери	2	18,0	432,0	95,0	527,0
Усього	20	—	3 132,0	689,0	3821,0

На утримання свиней потрібно 60 робітників свиноферми з місячною заробітною платою 9,0 тис. грн. Загальний розмір заробітної плати робітників свиноферми з відрахуваннями на ЕСВ складе:

$$ЗП_C = 9,0 \cdot 60 \cdot 12 \cdot 1,22 = 7\,905,6 \text{ тис. грн.}$$

Витрати на транспортування харчових відходів до свинокомплексу складаються з заробітної плати водіїв з відрахуваннями на ЕСВ та витрат на пальне. Доставку харчових відходів будуть здійснювати 20 водіїв, середня дальність маршруту в обидва кінця 100 км, вартість одного літру пального 30 грн. Норма витрат палива на 100 км 31,5 л. Річні витрати на пальне складуть:

$$З_П = 31,5 \cdot 20 \cdot 365 \cdot 30 = 6\,898,5 \text{ тис. грн.}$$

Місячна заробітна плата 1 водія складає 18,0 тис. грн. Річні витрати на заробітну плату водіїв з відрахуванням на ЕСВ складуть:

$$ЗП_B = 20 \cdot 18,0 \cdot 12 \cdot 1,22 = 5\,270,0 \text{ тис. грн.}$$

Загальні витрати на транспортування харчових відходів до свинокомплексу складуть:

$$З_T = ЗП_B + З_П = 5270,0 + 6\,898,5 = 12\,168,9 \text{ тис. грн.}$$

Щорічний чистий прибуток в ході реалізації інвестиційного проекту складе:

$$\text{ЧП} = (Д - \Sigma З) \cdot (1 - h), \quad (3.4)$$

де $Д$ – річні доходи підприємства від рециклінгу сміття;

$\Sigma З$ – сумарні витрати від рециклінгу сміття.

Знайдемо річний чистий прибуток від рециклінгу сміття:

$$\text{ЧП} = (27,75 - 3,82 - 7,91 - 12,29) \cdot (1 - 0,18) = 3,06 \text{ млн. грн}$$

Обґрунтуємо ставку дисконту по інвестиційному проекту. В якості номінальної ставки дисконту візьмемо рівень ставки за кредитними договорами в банках України на кінець 2019 року (орієнтовно 15%). У зв'язку з тим, що в номінальній ставці не врахована темп інфляції в країні, її необхідно скорегувати на дану величину. Коригування ставки дисконту з урахуванням інфляції іа здійснюється за формулою Фішера:

$$i_{\alpha} = i + \alpha + i \cdot \alpha, \quad (3.5)$$

де i – номінальна ставка дисконту по інвестиційному проекту;

α – темп інфляції в країні. За даними міністерства фінансів рівень інфляції в 2020 р. склав 5%. [1].

Розрахуємо скориговану ставку дисконту для інвестиційного проекту:

$$i_{\alpha} = 0,15 + 0,05 + 0,15 \cdot 0,05 = 0,2075 \approx 21\%$$

Далі необхідно розрахувати коефіцієнти дисконтування за роками (табл.3.9).

Таблиця 3.9. – Значення коефіцієнта дисконтування по інвестиційному проекту

Показник	Роки			
	1	2	3	4
Ккоефіцієнт дисконтування $i = 21\%$	0,826	0,683	0,564	0,467

Розглянемо методику розрахунку річного грошового потоку підприємства від впровадження інвестиційного проекту.

Грошовий потік розраховується за формулою:

$$\Gamma\Pi_t = \text{Ч}\Pi_t + A_t, \quad (3.6)$$

де $\Gamma\Pi_t$ – грошовий потік t-го року;

A_t – амортизація t-го року.

Дисконтований грошовий потік по місяцям розраховується за формулою:

$$\text{Д}\Gamma\Pi_t = \Gamma\Pi_t \cdot k_{\text{дт}}, \quad (3.7)$$

де $\text{Д}\Gamma\Pi_t$ – дисконтований грошовий потік t-го року;

$k_{\text{дт}}$ – коефіцієнт дисконтування t-го року.

Розрахунок грошових потоків інвестиційного проекту по рициклінгу сміття представлений в табл.3.10.

Таблиця 3.4 – Розрахунок грошових потоків інвестиційного проекту по
рициклінгу сміття в ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ»

Показник	Роки			
	1	2	3	4
Чистий прибуток, млн. грн.	3,06	3,06	3,06	3,06
Амортизація, млн. грн.	1,40	1,40	1,40	1,40
Грошовий потік, млн. грн.	4,06	4,06	4,06	4,06

* Норма амортизаційних відрахувань по обладнанню, що відноситься до 3 групи становить 6% в квартал ($6\% \times 4 = 24\%$)

Чистий грошовий потік по проекту знаходиться за формулою []:

$$\text{ЧГП} = -I_0 + \sum \text{ДГП}_t, \quad (3.8)$$

де I_0 – інвестиції по проекту.

Розрахунок чистого грошового потоку інвестиційного проекту по полімерному покриттю порошковими фарбами представлений в табл.3.5.

Таблиця 3.5 – Розрахунок чистого грошового потоку інвестиційного проекту по рициклінгу ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ»

Показник	Роки				
	0	1	2	3	4
Коефіцієнт дисконтування кд	1,00	0,826	0,683	0,564	0,467

Грошовий потік, млн. грн.		4,06	4,06	4,06	4,06
Інвестиції, млн. грн.	-5,82				
Дисконтований грошовий потік, млн. грн.		3,35	2,77	2,29	1,90
Накопичений грошовий потік, млн. грн.	-5,82	-2,47	0,3	2,59	4,49

Чистий грошовий потік по проекту складає 4,49 млн. грн, це більше 0 – проект приймається для подальшого розгляду і аналізу.

Розрахуємо термін окупності проекту за формулою [1]:

$$T_{\text{окд}} = n + (I_0 - \sum \text{ДГП}_t) / \text{ДГП}_{n+1}, \quad (3.9)$$

де t – порядковий номер місяця;

n – максимальна ціла кількість місяців, за які сумарний дисконтований грошовий потік менше разових інвестицій;

$n+1$ – порядковий номер місяця, в якому суммарний дисконтований грошовий потік перевищив разові інвестиції;

I_0 – разові інвестиції.

Термін окупності проекту складе:

$$T_{\text{ок}} = 1 + (5,82 - 3,35) / 2,77 = 1,9 \text{ року.}$$

Розрахуємо рентабельність інвестицій за формулою [90]:

$$PI = (\text{ЧГП}/I_0) \cdot 100\%, \quad (3.10)$$

Розрахуємо рентабельність інвестицій по проекту:

$$PI = (ЧПП/I_0) \cdot 100\% = (4,49 / 5,82) \cdot 100\% = 77,1\%.$$

Проведені розрахунки свідчать про економічну доцільність інвестиційного проекту по рециклінгу ТПВ, так як рентабельність інвестицій складає 77,1%, що в 5,5 раза більше, чим рентабельність альтернативного вкладення в банку, термін окупності інвестицій – 1,9 роки.

Соціальний ефект від рециклінгу сміття проявиться в створенні додаткових робочих міст в сфері сортування та переробки ТПВ.

Екологічний ефект сортування проявиться в збереженні чистоти землі. Світовий досвід дослідження звалищ показав незворотні процеси забруднення ґрунту і води під ними. При тому, що в розвинених країнах полігони для захоронення сміття є складними інженерними спорудами з захистом від проникнення шкідливих фільтратів і газів в ґрунт. Результати гниття відсортованого сміття настільки отруйні, що інженерні фільтри не можуть забезпечити повний захист ґрунту та верхнього шару землі.

Розрахуємо економічну ефективність запропонованих заходів : впровадження економічно обґрунтованого тарифу на перевезення ТПВ для населення, здачу в оренду офісу, скорочення адміністративних витрат.

Сумарний додатковий чистий прибуток ЧП в результаті впровадження заходів знаходиться за формулою:

$$\Sigma ЧП = \Delta ЧП_T + \Delta ЧП_{AB} + \Delta ЧП_{AP} \quad . \quad (3.11)$$

Підставимо значення в формулу:

$$\Sigma ЧП = 1216,65 + 360,15 + 49,2 = 1626,0 \text{ тис. грн.}$$

Прогнозне значення чистого прибутку в результаті впровадження заходів складе:

$$\text{ЧП}^{\text{ПР}} = \text{ЧП}_{\text{Ф}} + \Sigma \text{ЧП}, \quad (3.12)$$

де $\text{ЧП}_{\text{Ф}}$ – чистий прибуток в 2019 р.;

$\text{ЧП}^{\text{ПР}}$ – прогнозне значення прибутку.

Прогнозне значення прибутку складе

$$\text{ЧП}^{\text{ПР}} = 6\,379,0 + 1\,626,0 = 8\,005,0 \text{ тис. грн.}$$

Прогнозне значення прибутку зросте по відношенню до фактичного:

$$(\text{ЧП}^{\text{ПР}} / \text{ЧП}_{\text{Ф}}) \cdot 100\% - 100\% = (8005,0/6379,0) \cdot 100\% - 100\% = 25,49\%.$$

З розрахунків видно, що запропоновані заходи економічно доцільні, чистий прибуток в результаті запропонованих заходів зросте на 25,49%.

Таким чином, мета роботи досягнута.

ВИСНОВКИ

Результати дослідження формування ефективного механізму управління прибутком підприємства в сучасних умовах господарювання дозволяють зробити такі висновки:

- прибуток визначено основною метою діяльності підприємства, джерелом фінансування його розвитку, вдосконалення матеріально-технічної бази, забезпечення всіх форм інвестування, об'єктом оподаткування та джерелом сплати податків. Він є показником фінансових результатів та важливою економічною категорією, на яку впливають процеси, що відбуваються в навколишньому середовищі. За умови врахування усіх цих факторів і процесів можливе впровадження дієвих заходів щодо збільшення прибутку.

- пошук та розробка заходів щодо підвищення прибутку підприємства визначено як процес розробки та прийняття ефективних управлінських рішень за всіма основними аспектами його формування та розподілу і використання на підприємстві з метою максимізації добробуту власників підприємства в поточному та перспективному періодах.

Ефективна система управління прибутком підприємства дозволяє в повному обсязі реалізувати цілі й завдання, сприяє стійкому розвитку підприємства та забезпечує його ефективну діяльність. Розглянуто вплив фінансових важелів на показники прибутковості, що уможлиблює реалізацію фінансового механізму підприємства в частині збереження доходів у майбутньому, забезпечення беззбитковості, покращення значень показників діяльності підприємства. Формування ефективного механізму управління прибутком підприємства в сучасних умовах господарювання досліджено на матеріалах ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ». Проаналізовано показники

фінансовогосподарської діяльності ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2017 – 2019 роки. Здійснено аналіз джерел формування і напрямів використання прибутку цього підприємства та факторів, що на нього впливають. У процесі аналізу показників рентабельності сукупного та власного капіталу проведено факторний аналіз зміни рівня показників прибутковості.

Як показав аналіз фінансово-економічного становища ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» за 2017–2019 рр. ділова активність сповільнилась, про що свідчить збільшення періоду оборотності активів з 41,04 дня в 2017 року до 67,49 дня в 2019 році. Сповільнення обороту активів є скритим резервів підвищення прибутку. Коефіцієнт фінансового ризику підприємства за 2017–2019 рр. знаходиться в діапазоні 1,227–3,878, що значно вище 1. Це свідчить про високу ймовірність настання фінансових ризиків і про залежність ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» від позикових коштів, що потребує пошуку шляхів підвищення прибутку підприємства та шляхів покращення його фінансового становища.

На підставі проведеного аналізу запропоновано заходи щодо підвищення прибутку підприємства, а саме:

- прискорення обертання активів підприємства;
- зниження собівартості послуг на вивіз та поховання твердих побутових відходів (ТПВ);
- зниження витрат підприємства (адміністративні витрати);
- оптимізація тарифної політики підприємства;
- диверсифікація діяльності підприємства (послуги переробки ТПВ);
- здача в оренду непрофільних активів (частина парковки).

З метою підтвердження обґрунтованого вибору напрямків оптимізації прибутку проведено розрахунок впливу чинників на економічні показники

діяльності підприємства за напрямками, та як наслідок – зміна прибутку від впровадження вибраних заходів.

Інноваційною характеристикою роботи є виконане економічно обґрунтування тарифу для надання послуг населенню з вивезення твердих побутових відходів. Розрахунок показав необхідність його збільшення на 21,22% вище діючого на даний момент тарифу.

Виходячи з норми надання послуг з вивезення твердих побутових відходів на 1 людину в розмірі 2,15 м³ та чисельності мешканців, яким надає послуги ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ» було розраховано додатковий чистий прибуток в результаті впровадження економічно обґрунтованого тарифу для вивезення твердих побутових відходів для населення, який склав 1 216 647,65 тис. грн.

З огляду на структуру економічно обґрунтованого тарифу на послуги з вивезення ТПВ для населення можливо знизити на 5% витрати на матеріали, запчастини, та шини для сміттєвозів шляхом укладання угод на постійне співробітництво с ТОВ «Автофастера».

Ще одним резервом отримання прибутку запропоноване зниження адміністративних витрат. В 2019 р. вони займали питому вагу у інших витратах майже 45,3%, а в абсолютному значенні – 7596,58 тис. грн. Для скорочення адміністративних витрат пропонується скоротити чисельність адміністративно-управлінського персоналу, що приведе до підвищення чистого прибутку на суму - 360,15 тис. грн.

Ще одним напрямком підвищення прибутку підприємства є отримання додаткового доходу від здачі в оренду непрофільних активів, які не задіяні у виробництві (приріс чистого прибутку склав - 49,2 тис. грн.).

Диверсифікацію діяльності підприємства як джерело прибутку було детально розглянуто в підрозділі 3.2. Цей процес пропонується виконати як переробку ТПВ, що є досить актуальним видом діяльності, який несе

економічно вигідний результат, та екологічний та соціальний ефект для мешканців міста Харкова. Розраховано показники економічної ефективності від впровадження цього проекту. Проведені розрахунки свідчать про економічну доцільність інвестиційного проекту по рециклінгу ТПВ, так як рентабельність інвестицій складає 77,1%, що в 5,5 раза більше, чим рентабельність альтернативного вкладення в банк, термін окупності інвестицій – 1,9 роки.

Соціальний ефект від рециклінгу сміття проявиться в створенні додаткових робочих міст в сфері сортування та переробки ТПВ.

Екологічний ефект сортування проявиться в збереженні чистоти землі. Світовий досвід дослідження звалищ показав незворотні процеси забруднення ґрунту і води під ними. При тому, що в розвинених країнах полігони для захоронення сміття є складними інженерними спорудами з захистом від проникнення шкідливих фільтратів і газів в ґрунт. Результати гниття відсортованого сміття настільки отруйні, що інженерні фільтри не можуть забезпечити повний захист ґрунту та верхнього шару землі.

Сумарний додатковий чистий прибуток ЧП в результаті впровадження заходів склав 1626,0 тис. грн. При цьому прогнозне значення чистого прибутку в результаті впровадження заходів складе 8 005,0 тис. грн.. З розрахунків видно, що запропоновані заходи економічно доцільні, чистий прибуток в результаті запропонованих заходів зросте на 25,49%.

Таким чином, мета роботи досягнута, завдання виконано. Представлені в роботі пропозиції та їх економічне обґрунтування може бути використане в практичній діяльності підприємства ТОВ «МЕГАТРАНС ІНВЕСТ».

СПИСОК ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. // ВВР України. – 2003. — № 40-44. – Ст. 356.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV // ВВР України. – 2003. – № 18, № 19-20, № 21-22. – Ст. 144.
3. Про господарські товариства: Закон від 19.09.1991 №1576-XII //Відомості Верховної Ради України. – 1991. – №49. – Ст. 682 (втратив чинність).
4. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06.02.2018 р. № 2275-VIII // Відомості Верховної Ради. – 2018. – № 13. – Ст. 69.
5. Проект Закону про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю № 4666 від 13.05.2016 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=59093.
6. Конституція України : відповідає офіц. тексту : станом на 1 верес. 2016 р. – Харків : Право, 2016. – 82 с.
7. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень статті 263 Кодексу України про адміністративні правопорушення та пункту 5 частини першої статті 11 Закону України "Про міліцію" (справа про строки адміністративного затримання) від 11.10.2011 р. № 10-рп/2011 // Офіційний вісник України. –2011. – № 84. – Ст. 3089.
8. Кодекс законов о труде Украины от 10.12.1971г. № 322-VIII по состоянию на июнь 2014г. // Лига: Закон [Электронный ресурс]: Компьютер.-правовая система / Всеукр.сеть распространения правовой информ. – [Электрон.прогр.]. – Версия 9.4. – К., 2014. – Загл. из рук. для пользователя. – Ежедн. обновление.
9. Кодекс Украины об административных правонарушениях от 07.12.1984 № 8073-X по состоянию на июнь 2014г. // Лига: Закон [Электронный

ресурс]: Компьютер.-правовая система / Всеукр.сеть распространения правовой информ. – [Электрон.прогр.]. – Версия 9.4. – К., 2014. – Загл. из рук. для пользователя. – Ежедн. обновление.

10. Налоговый кодекс Украины // Закон Украины от 02.12.2010г. №2755-VI по состоянию на июня 2014. // Лига: Закон [Электронный ресурс]: Компьютер.-правовая система / Всеукр.сеть распространения правовой информ. – [Электрон.прогр.]. – Версия 9.4. – К., 2014. – Загл. из рук. для пользователя. – Ежедн. обновление.

11. Закон Украины «О государственном бюджете Украины на 2019 год» [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80-19>. – Загл. с экрана.

12. Закон Украины «О стимулировании инвестиционной деятельности в приоритетных отраслях экономики с целью создания новых рабочих мест» [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://search.ligazakon.ua>. – Загл. с экрана.

13. Закон Украины «О режиме иностранного инвестирования» [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://search.ligazakon.ua>. – Загл. с экрана.

14. Закон Украины «Об инвестиционной деятельности» [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://search.ligazakon.ua>. – Загл. с экрана.

15. Законодавство України про охорону праці. У 4-х томах. – К.: Основа, 1995.

16. О бухгалтерском учете и финансовой отчетности в Украине: Закон Украины от 16.07.1999г. №996-XIV по состоянию на июнь 2014г. // Лига: Закон [Электронный ресурс]: Компьютер.-правовая система / Всеукр.сеть распространения правовой информ. – [Электрон.прогр.]. – Версия 9.4. – К., 2014. – Загл. из рук. для пользователя. – Ежедн. обновление.

17. Абрютин М.С. Анализ финансово – экономической деятельности предприятия: Учебно - практическое пособие. / М.С. Абрютин, А. В. Грачев – М.: Издательство «Дело и Сервис», 1998. – 256 с.

18. Алексеев, В. М., Алексеева М. С. Управление прибылью предприятия: основные задачи // Молодой ученый. – 2019. – №23. – С. 198-200.
19. Аранчій В. І. Фінанси підприємств : навч. посібник для проведення практ. занять / В. І. Аранчій, Н. М. Євдокимова, В. Є. Москалюк. - К : ЦНЛ, 2004. - 304 с.
20. Афанасьєв М. В. Економіка підприємства: навчально-методичний посібник / М. В. Афанасьєв, О. Б. Плоха. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2017. – 320 с.
21. Басовский, Л. Е. Экономическая оценка инвестиций / Л.Е. Басовский, Е.Н. Басовская. – М.: ИНФРА-М, 2018. – 240 с.
22. Бердников, А. А. Анализ прибыли и рентабельности организации: теоретический аспект // Молодой ученый. – 2019. – №2. – С. 111-113.
23. Бондаренко С. М. Моделювання стратегії конкуренції промислового підприємства: Стратегія економічного розвитку України / [ред. О. П. Степанов] / С. М. Бондаренко. – К.: АСК, 2020. – Вип. 7. – С. 404–408.
24. Борисенко З. Конкурентна політика як передумова ефективності ринку/ З. Борисенко // Економіка України. – 2018. – № 5. – С. 88–92.
25. Воробьев А. О. Проблема повышения уровня конкурентоспособности предприятия в условиях глобализации / А. О. Воробьев // Збірник праць молодих учених Народної української академії / [редкол.: К. В. Астахова (голов. ред.) та ін.]. – Харків : Вид-во НУА, 2020. – С. 7–12.
26. Воробйов А. О. Визначення рівня конкурентоспроможності сучасного підприємства / А. О. Воробйов // Управління як чинник економічної рівноваги : програма і матеріали XIII конф. молодих вчених каф. економіки та права, 11 груд. 2019 г. / Нар. укр. акад. – Харків, 2019. – С. 25–28.
27. Воробьев А. О. Факторы вузовской среды, влияющие на формирование личности студента / А. Воробьев // Мировоззренческие позиции современного студенчества: формы влияния и противоречия : программа и материалы XXVII Междунар. студен. науч. конф., 11 апр. 2020 г. / Департамент науки и образования Харьковской обл. гос. админ., Совет ректоров Харьк. вузов. центра, Харьк. универс. консорциум, Ин-т высш. образования НАПН Украины,

Харьк. акад. непрерыв. образования, Нар. укр. акад. ; [редкол.: Е. В. Астахова и др.]. – Харьков : Изд-во НУА, 2020. – С. 76.

28. Вороніна В.Л. Сутність та функції прибутку в умовах сучасного економічного росту країни / В.Л. Вороніна // Збірник наукових праць ЧДТУ. Серія: Економічні науки. – Черкаси: ЧДТУ, 2013. – Вип. 33 (Ч. III). – С. 202–205.

29. Вронська Г. Новели Закону «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» та судова практика // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://moe-pravo.com.ua/noveli-zakonu-pro-tovaristva-z-obmezhenoyu-ta-dodatkovoyu-vidpovidalnistyu-ta-sudova-praktika>.

30. Гончаров А. Б. Інвестування: Підручник / А. Б. Гончаров. – Х.: ХНЕУ, 2015. – 228с.

31. Давидюк Т. В. Управлінський облік в системі менеджменту: сучасні реалії / Т. В. Давидюк // Актуальні проблеми соціально-економічних систем в умовах трансформаційної економіки. – 2016. – С. 165–169.

32. Дерев'янка І. Закон про ТОВ: що змінилося і навіщо? // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://yur-gazeta.com/publications/practice/korporativne-pravo-ma/zakon-pro-tov-shcho-zminilosya-i-navishcho.html>.

33. Дикань В. Л. Обеспечение конкурентоспособности предприятий / В. Л. Дикань. – Харьков: Основа, 2017. – 214 с.

34. Економіка підприємства: Підручник [за заг. ред. С.Ф. Покропивного. вид. 2-ге, перероб. та доп.]. – К.: КНЕУ, 2015. – 528 с.

35. Економіка підприємства : теорія і практикум : навчальний посібник / Г. О. Дорошенко, А. О. Семенець, Н. С Пасенко, Д. М. Тюріна, Л.Г. Макарова. – К. : «Хай-Тек-Прес», 2013. – 328 с.

36. Економіка й організація інноваційної діяльності : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [Авт. кол.: О. І. Волков, М. П. Денисенко, А. П. Гречан та ін.] ; під ред. О. І. Волкова, М. П. Денисенко; Київ. нац. ун-т технології та дизайну]. – Київ : Професіонал, 2014. – 959 с.

37. Економіка производственного предприятия: Учебное пособие / Под редакцией И. М. Петровича.— 2- изд., перераб. и доп. — К.:, 2001. — 405 с.
38. Заблоцький Б. Ф. Економіка й організація інноваційної діяльності : навч. посіб. / Б. Ф. Заблоцький. — Львів : Новий Світ-2000, 2019. — 454 с.
39. Загородній А. Г. Оцінювання конкурентоспроможності інноваційної продукції в процесі вибору інноваційної стратегії підприємства / А. Г. Загородній, В. М. Чубай // Фінанси України. — 2019. — № 1. — С. 99–110.
40. Иванова О. А. Організаційно-економічний механізм підвищення конкурентоспроможності регіону/ Соціально-економічний розвиток регіонів: теорія, методика, проблеми, перспективи: колективна монографія/ під заг. ред. К.Ф. Ковальчука . — Дніпропетровськ: ІМА-прес, 2011, с. 178 – 187.
41. Иванова О. А. Ефективна організація виробництва як засіб управління конкурентоспроможністю інноваційного підприємства / О. А. Иванова // Вчені зап. Харків. гуманітар. ун-ту «Нар. укр. акад.». — Харків, 2020. — Т. 26. — С. 163-169.
42. Иванова О.А. Влияние конкурентоспособности продукции на экономические результаты деятельности предприятия / О.А. Иванова // Збірник матеріалів науково-практичної конференції «Актуальні проблеми формування та управління потенціалом підприємств в умовах інноваційно-інвестиційного розвитку», 22-25 жовтня 2013 р. / Укр. інж.-пед. акад. — Х., 2013. — С. 121-123.
43. Інноваційний розвиток економіки : модель, система управління, державна політика / [Л. І. Левченко, Ю. Г. Економіка та організація інноваційної діяльності : навч. посіб. / Левченко Ю. Г. — Київ : Кондор, 2018. — 448 с.
44. Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком / С. М. Ілляшенко. — Суми : «Університетська книга», 2018. — 278 с.
45. Інноваційний розвиток економіки: модель, система управління, державна політика / [за ред. д-ра екон. наук, проф.. Л. І. Федулової]. — Київ : Основа, 2015. — 552 с.
46. Інноваційно–технологічний розвиток України: стан, проблеми, стратегічні перспективи : Аналітичні матеріали до Парламентських слухань [«Стратегія інноваційного розвитку України на 2010– 2020 роки в умовах

глобалізацій них викликів»]; за ред. Л. І. Федулової, Г. О. Андрощука ; Ін-т екон. та прогноз. НАН України. – К., 2009. – 196 с.

47. Иванов Ю. Б. Конкурентоспособность предприятия в условиях рыночных отношений / Ю. Б. Иванов. – Х.: Техника, 2015. – 246 с.

48. Иванова О. А. Влияние инфляции на ставку дисконта и экономическую эффективность проекта / О. А. Иванова // Вчені зап. Харк. гуманіт. ун-ту «Нар. укр. акад.». – Х., 2014. – Т. 20. – С. 498–504.

49. Кардаш В. Я. Маркетингова товарна політика: Підручник / В. Я. Кардаш. – К.: КНЕУ, 2018. – 240 с.

50. Кибанов, А.Я., Захаров А.Я. Организация управления прибылью на предприятии: учебное пособие / А.Я. Кибанов. – М., ГАУ, 2018. -80с.

51. Кононенко О. Аналіз фінансової звітності. – 3-тє вид., перероб. і доп. / О. Кононенко. – Х.: Фактор, 2016. – 156 с.

52. Крайник О. П. Економіка підприємства : навчальний посібник / О. П. Крайник, Є. О. Барвінська. - 2-ге вид. оновл. і доп. – Львів : Інтелект-Захід, 2005. - 296 с. – ISBN 966-7597-48-2.

53. Кривицька О.Р. Формування прибутку підприємств у ринкових умовах: автореф. дис. кан. екон. наук: 08.00.08 / О.Р. Кривицька // Тернопільський національний економічний університет, 2010. – 18 с.

54. Лукасевич И. Я. Анализ финансовых операций. Методы, модели, техника вычислений: Учеб. для ВУЗов / И. Я. Лукасевич. – М.: Финансы, ЮНИТИ, 2008. – 400с.

55. Мельник Т.Ю. Формування інформаційних ресурсів управлінського обліку для контролювання фінансових результатів підприємства / Т.Ю. Мельник // Молодий вчений. – 2015. – № 8 (23), Ч. 2. – С. 63–68.

56. Микитюк П. Інноваційний менеджмент / Петро Микитюк; – Київ : Центр навчальної літератури, 2017. – 399 с.

57. Павленко І. А. Економіка та організація інноваційної діяльності / І. А. Павленко, Н. П. Гончарова, Г. О. Швиданенко. Навч.-метод. посібн. – Київ : КНЕУ, 2018. – 150 с.

58. Паламарчук А.С. Экономика предприятия: учебник / А. С. Паламарчук. – М.: Инфра-М, 2014. – 456 с.
59. Панченко І.А. Функції прибутку: значення для забезпечення економічного розвитку суб'єктів господарювання [Електронний ресурс] / І.А. Панченко. – Режим доступу: <http://eztuir.ztu.edu.ua/3475/1/71.pdf>.
60. Пелихов Е. Ф. Экономическая эффективность инноваций [Электронный ресурс] : [Монография] / Е. Ф. Пелихов ; Нар. укр. акад. – Харьков : Изд-во НУА, 2005. – 167 с.
61. Пеліхов Є. Ф. Економіка сучасного підприємства: навч.- метод і практич. посіб. // Є. Ф. Пеліхов, О. А. Іванова, О. М. Сумець. – К. : «Хай-Тек Прес», 2008. – 344 с.
62. Пересада А. А. Управління інвестиційним процесом: Підручник / А. А. Пересада. – К.: Лібра, 2018. – 472с.
63. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 р. № 755-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 31–32. – Ст.263.
64. Рішення ЄСПЛ у справах «Веренцов проти України» (Заява № 20372/11) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_945.
65. Рибнікова Н. О. Цільові установки діяльності підприємства та їх відображення системами планових показників / Н. О. Рибнікова // Економіка і прогнозування. - 2009. - № 2. – С. 119 – 127.
66. Стратегія інноваційного розвитку на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів : Постанова Верховної Ради України // 2011. – № 11. – ст. 72.
67. Управління конкурентоспроможністю підприємства: Навчальний посібник / [Клименко С.М., Дуброва О.С., Барабась Д.О. та ін.]; під ред. Т.В. Омеляненко. – К.: КНЕУ, 2016. — 527 с.
68. Уткин Э. А. Антикризисное управление: Учебник / Э.А. Уткин. – М.: Ассоциация авторов и издателей «Тандем». – 2018. – 400 с.

69. Фадеева, В.В., Ваняшкина, Н.В. Прибыль как конечный финансовый результат / В.В. Фадеева, Н.В. Ваняшкина // Новая наука: Современное состояние и пути развития. 2019. № 4-1. С. 271-273.
70. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз: підручник / Ю.С. Цал-Цалко, Ю.Ю. Мороз, Л.А. Суліменко. – Вид. 5-е, доповнене. – Житомир: ПП “Рута”, 2012. – 609 с.
71. Череп А. В. Аналіз інвестиційних проектів: Практикум / А. В. Череп, В. З. Бугай, Є. Л. Білий, А. В. Бугай. – К.: Кондор, 2014. – 260с.
72. Чесноков В. Л. Фінансові інструменти: Навч. посібн. / В. Л. Чесноков. – К.: ЦУЛ, 2018. – 288с.
73. Шепеленко Г. И. Экономика, организация и планирование производства на предприятии: учебное пособие / Г. И. Шепеленко. – Ростов-на-Дону: МарТ, 2010. – 608 с.
74. Шершньова З. Є. Стратегічне управління: Підручник / З. Є. Шершньова – К: КНЕУ, 2018. – 326 с.
75. Шуляк П.Н. Управление финансами/ Учебное пособие – М.: Изд. Дом «Дашков и К», 2002.-752с.
76. Шимко О. В. Планування діяльності підприємства : навчальний посібник / О. В. Шимко [та інш.]. - К. : ЦНЛ, 2006. – 296 с. - гриф МОН. – ISBN 966-364-324-2
77. Brealey R. A. Principles of Corporate Finance. Thirteenth edition. New York: McGraw-Hill Education, 2020.
78. Cull R., Demirgüç-Kunt A. The Microfinance Business Model: Enduring Subsidy and Modest Profit, The World Bank Economic Review, Volume 32, Issue 2, June 2018, Pages 221–244.
79. Melicher W. Introduction to Finance: Markets, Investments, and Financial Management. Fifteenth edition. Hoboken: Wiley, 2014.
4. Can profit and sustainability goals co-exist? New business models for hybrid firms. Alberti, Fernando. Journal of Business Strategy Volume: 38 Issue 1, 2017.